

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

**Valeriu Prohnițchi
Alexandru Oprunenco**

**Igor Boțan
Iurie Gotișan**

EUROMONITOR

Numărul 4, 2006

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Trimestrul III, 2006**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Departamentului Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID)*

în cadrul proiectului

*Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT și
EXPERT-GRUP*

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și cu bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile expuse, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Departamentului Marii Britanii pentru Cooperare Internațională (DFID), Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE	9
2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	18
3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE.....	21
4. JUSTIȚIA	26
5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE	30
6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	33
7. CLIMATUL DE AFACERI.....	36
8. CONTROLUL FRONTIEREI.....	38
9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	40
10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	43
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	45

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	13
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	20
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	24
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIA	28
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE.....	32
GRILA DE MONITORIZARE 6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	35
GRILA DE MONITORIZARE 7. CLIMATUL DE AFACERI	37
GRILA DE MONITORIZARE 8 CONTROLUL FRONTIEREI	39
GRILA DE MONITORIZARE 9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	42
GRILA DE MONITORIZARE 10 MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	44

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CoE – Consiliul Europei;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova
PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
RM – Republica Moldova;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
UE – Uniunea Europeană;
USD – dolar SUA;

METODOLOGIE

Rapoartele din seria „Euromonitor” au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

Planul de acțiuni este un document complex, structurat în 7 capitole, care prevede implementarea a circa 300 de acțiuni, unele definite mai mult sau mai puțin precis, altele foarte ambigue. Fiind în imposibilitatea de a monitoriza un asemenea document complex, autorii „Euromonitorului” s-au concentrat asupra unor acțiuni prioritare, identificate chiar în Planul de Acțiuni (*Priorități pentru Acțiuni*). Domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni sînt:

1. Instituțiile democratice;
2. Conflictul transnistrean;
3. Consolidarea capacității administrative;
4. Justiția;
5. Dezvoltarea. Reformele economice și sociale;
6. Comerțul internațional;
7. Climatul de afaceri;
8. Controlul frontierei;
9. Combaterea traficului de ființe umane;
10. Managementul migrației.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, după părerea lor, progrese și eșecuri. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din trimestrul III al anului 2006, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, circumstanțele care favorizează progresul pe viitor, riscurile care ar putea să compromită progresul, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

SUMAR

Instituțiile democratice

Evoluțiile din acest domeniu au fost moderate, tendințele fiind similare etapei anterioare. Sub aspect pozitiv pot fi remarcate *stabilitatea guvernării, colaborarea unor instituții publice* (în special, Parlamentul și MAEIE) *cu societatea civilă*, noi acțiuni în domeniul *asigurării șanselor egale*, adoptarea unor acte legislative menite să contribuie la *reformele din audiovizual* și să *diminueze presiunile exercitate pe cale judiciară împotriva mass-media*. Îngrijorările continuă să vizeze domeniul *drepturilor omului* (libertatea manifestațiilor și a exprimării), *libertatea activității politice, independența mass-media, consolidarea statului de drept (eficiența și calitatea justiției)*. Preocupările autorităților pentru *combaterea torturii și tratamentelor degradante* se materializează prin adoptarea unor acte normative, intentarea cauzelor penale pentru funcționarii vinovați de abuzuri, analiza situației și determinarea unor măsuri mai eficiente de către organele de drept. Sînt îndeplinite cîteva din recomandările Consiliului Europei, dar *majoritatea acțiunilor planificate nu sînt finalizate*, punerea în aplicare a legilor adoptate întîrzie, însăși legile adoptate conțin prevederi care necesită perfecționare. Nu sînt înlăturate plenar *cauzele interne* care determină condamnări ale Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, unele hotărîri ale CEDO (cauza „Ilașcu”, perfecționarea legislației despre întruniri, libertatea partidelor, a confesiunilor) nu sînt executate plenar. Nu se implementează un mecanism eficient de sancționare pentru decizii sau inacțiuni descalificate de către CEDO.

Conflictul transnistrean

Procesul de negocieri în format „5+2” rămîne blocat. Mediatorii nu au recunoscut referendumul din regiunea transnistreană desfășurat la 17 septembrie, dar Federația Rusă a încercat să-l justifice, Duma de Stat adoptînd o declarație despre legitimitatea scrutinului. Cooperarea autorităților Moldovei cu UE se realizează conform priorităților stabilite, *asistența diplomatică, politică și de monitorizare* la frontiera moldo-ucraineană fiind oferită în continuare. Federația Rusă nu respectă angajamentele de la Istanbul, eforturile pentru evacuarea armamentului, pentru a influența autoritățile transnistrene să execute decizia CEDO în „cauza Ilașcu” sînt infime. Acțiunile societății civile nu au impact vizibil asupra soluționării diferendului transnistrean.

Consolidarea capacității administrative

Evoluțiile în reforma administrației publice centrale și locale vizează în temei etapa analizei și pregătirilor, capitolele inițiale ale Strategiei de reformă a administrației publice centrale. Analiza funcțională efectuată cu asistență internațională determină deficiențele care necesită intervenții, dar caracterul intervențiilor este unul sporadic (în 2005 au fost comasate ministere și alte instituții centrale, în 2006 are loc divizarea lor; activitatea unor instituții recent fondate nu este pe deplin eficientă). Consolidarea autonomiei și reforma administrației locale nu cunoaște măsuri finale eficiente, în organizarea administrativ-teritorială (mun.Chîșinău, regionalizarea) se planifică modificări a căror eficiență este greu sesizabilă la moment. Sînt adoptate actele normative necesare pentru funcționarea reprezentanțelor în teritoriu ale Ministerului Administrației Publice Locale (MAPL), dar eficiența acestei activități rămîne redusă. Evoluții pozitive se atestă prin sporirea eficienței administrative bazate pe tehnologii informaționale, la capitolul creșterea transparenței guvernării. Îngrijorări continuă să provoace situația vizînd *depolitizarea administrației publice, stabilitatea politicii de guvernare și combaterea corupției* (eficiența și impactul acțiunilor de prevenire și combatere). Administrarea eficientă a resurselor publice rămîne o problemă care necesită soluții adecvate.

Justiția

Principalele evoluții în domeniu se rezumă la adoptarea unor *modificări în legislația privind statutul judecătorilor, administrarea justiției, legislația procesual-penală și procesual-civilă*, însă aceste modificări nu sînt puse în aplicare practică pînă la finele perioadei de referință. În conținutul legilor adoptate *nu se atestă o consolidare esențială a independenței judecătorilor*, iar unele prevederi incluse cu scopul de a contribui la combaterea corupției și încălcărilor legii pot determina reducerea gradului de independență a judecătorilor. Nu sînt constatate circumstanțe concludente ce ar demonstra *eficiența reglementărilor anterioare* declarate că ar contribui la imparțialitatea promovării și numirii în funcție a judecătorilor, procesul respectiv rămîne puțin transparent, iar procedurile – tărăgănite. La capitolul instruirea magistraților se menține aceeași situație (instruire tematică scrută prin intermediul Centrului de perfecționare, al CSJ

și al seminarelor organizate de ONG). Nici la capitolul finanțarea și dotarea justiției *nu sînt atestate evoluții majore*, bugetul pentru justiție este suplimentat doar cu majorări care erau necesare pentru punerea în aplicare a noii legi despre salarizare (creșterea salarială reală fiind minoră). Statul asigură plata remunerărilor pentru avocații din oficiu, dar mărirea acestor remunerări este mică, avocații solicitînd revizuirea lor. Anumite evoluții se atestă la implementarea *căilor alternative de soluționare a litigiilor* (munca neremunerată în folosul comunității), dar nu sînt adoptate principalele legi menite să reglementeze adecvat practicile moderne (medierea civilă și plenară, probațiune, justiție juvenilă). Situației instituțiilor penitenciare i se acordă o atenție sporită din partea autorităților și factorilor responsabili, monitorizarea efectuată *are anumite efecte pozitive*, dar situația din instituțiile de detenție rămîne neconformă standardelor și legislației în domeniu.

Dezvoltarea. Reformele economice și sociale

Indicatorii sărăciei în anul 2005-2006 *s-au înrăutățit*: a crescut sărăcia rurală și această tendință pare să se păstreze în continuare, din cauza situației generale din agricultură și a situației ramurii viti-vinicole în special. Deși salariul mediu pe economie crește în expresie reală, se atestă *o reducere a locurilor de muncă* în anumite ramuri (a scăzut numărul de salariați în agricultură și în industria vinicolă). Creșterea economică a încetinit, evoluția PIB pentru trimestrul III *abia dacă va atinge 3%*. Evoluția domeniului finanțelor publice este pusă la îndoială de prioritățile cheltuielilor incluse în proiectul bugetului de stat pentru anul 2007, surse considerabile fiind alocate pentru acțiuni și instituții (reședințe, reconstrucții, reparații) a căror *eficiență economică este, practic, nulă*.

Comerțul internațional

Evoluția nefavorabilă din comerțul extern al Republicii Moldova s-a perindat și în T3'2006. Statistica oficială pentru ianuarie-septembrie 2006 (T1-T3) atestă că exporturile au scăzut cu 8,2% față de aceeași perioadă a anului trecut, iar importurile s-au majorat cu 14,5%. Gradul redus de competitivitate a produselor autohtone, condiționat de costurile ridicate și managementul ineficient, au făcut ca acestea să fie mai puțin solicitate pe piețele externe. Totodată, embargoul Federației Ruse impus la exportul producției din Moldova a afectat practic toți producătorii și exportatorii locali. Deficitul balanței comerciale a înregistrat un nivel de-a dreptul exorbitant, care cu certitudine își va pune amprenta asupra creșterii economice. În ciuda eforturilor întreprinse de autoritățile de la Chișinău de reluare a exporturilor în Federația Rusă, acestea nu s-au soldat pînă la urmă cu un rezultat pozitiv. Ministerul Economiei și Comerțului (MEC) a prezentat în septembrie a.c. proiectul Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 de la care se așteaptă o mai bună implementare practică comparativ cu precedentele. În T3'2006 exporturile către țările UE și cele din ECE au cunoscut o creștere constantă. Totodată, Moldova exportă puține produse competitive, acesta fiind unul din motivele valorificării satisfăcătoare a sistemului GSP plus (doar în proporție de 60%). Potrivit autorităților, Uniunea Europeană s-a arătat dispusă să inițieze procedura de elaborare a pachetului de documente pentru a oferi Moldovei sistemul de preferințe comerciale autonome (PCA). Totul va depinde de insistența guvernului în negocieri și de promptitudinea sau receptivitatea agenților economici de a se conforma standardelor impuse de UE. În același timp, considerăm că dacă politica Uniunii Europene nu va suferi modificări cardinale, atunci mărfurile noastre de export, preponderent agricole, la fel ca și mai înainte, nu vor putea concura pe piața europeană.

Climatul de afaceri

Există *evoluții în domeniul reformei dreptului comercial* (modificarea Legii insolvenței și a Legii cu privire la întreprinderea de stat). Pentru *reforma regulatoare* un nou impuls trebuie să-l dea Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Legea cu privire la susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Domeniul protecției concurenței *nu cunoaște progrese semnificative* iar faptul că constituirea Agenției Naționale specializate este târăgănată, că Parlamentul și Guvernul iartă datorii fiscale mari ale unor întreprinderi de stat poate fi apreciat deja ca *regres în domeniu*. Procesul de privatizare continuă să stagneze, deși este elaborat un proiect nou de lege în domeniu, acesta nu este promovat. Cele câteva cazuri de anunțare a concursurilor de privatizare sînt marcate de lipsa de transparență necesară. Dotarea Serviciului Vamal cu competențe în domeniul certificării originii mărfurilor a permis *simplificarea și accelerarea procedurii* de export cu destinația UE.

Controlul frontierei

În comparație cu trimestrul precedent progrese semnificative la capitolul *implementarea conceptului cu privire la controlul frontierei* nu se observă. Evoluțiile sînt atestate prin *intensificarea cooperării* dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei și cu țările-vecine. Activitatea Misiunii UE de Asistență la Frontieră continuă să joace un rol major în îmbunătățirea managementului frontierei.

Combaterea traficului de ființe umane

În perioada de analiză unii experți naționali și internaționali (La Strada, Winrock International) au declarat că traficului de ființe umane în Moldova s-a diminuat relativ. Această stare de lucruri a fost confirmată și de datele statistice oferite de către Centrul pentru prevenire și combaterea traficului de persoane al Ministerului Afacerilor Interne. Pe de altă parte, potrivit rezultatelor campaniei sociale „Și mie îmi pasă” inițiată de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada" în perioada noiembrie 2005-iunie 2006, în Moldova a fost înregistrată o creștere numerică a traficului de ființe umane. Totodată, au fost identificate noi forme de trafic de persoane. Spre exemplu, dacă ceva timp în urmă victimele traficului erau persoane care proveneau din familii social-vulnerabile, actualmente se înregistrează mai multe cazuri în care victima provine din familii cu o situație materială bună. Această tendință vorbește despre faptul că potențialele victime nu pleacă pentru că nu au un loc de muncă în Republica Moldova, dar caută să migreze, fie și ilegal, în alte țări pentru un alt nivel de remunerare sau să-și asigure standarde mai înalte de viață. A crescut numărul de cazuri în care persoanele ce urmăresc venituri de pe urma TFU își implică în această „afacere” propriile rude. A crescut gradul de reținere și trimitere în judecată a celor ce urmăresc venituri ca urmare a TFU. În același timp, angajații ai secției de combatere a traficului de ființe umane din cadrul Procuraturii Generale au declarat că motivul care tergiversează depistarea traficantilor este tocmai faptul că persoanele traficate nu depun mărturii împotriva acestora sau chiar dacă fac acest lucru, după o perioadă scurtă, își retrag cererile. Un studiu al Centrului Internațional "La Strada" arată că peste 70% din populația Republicii Moldova consideră că problema traficului de ființe umane necesită o soluționare urgentă. Tot în această perioadă, bisericile confesiunilor din Republica Moldova și-au anunțat intenția de a crea Coaliția inter-confesională pentru prevenirea traficului de persoane.

Managementul migrațiunii

Lipsa progresului în domeniu a fost cauzată și de *desființarea Biroului Național pentru Migrațiune (BNMI)*. Restructurările instituționale ce au urmat au făcut totuși posibilă *relansarea unor proiecte comune* cu organizațiile de specialitate și agențiile internaționale de asistență. Desființarea BNMI, deși se declară efectuată întru implementarea Strategiei de reformă a APC, a cauzat *pierderi de timp necesar* pentru implementarea acțiunilor prevăzute de PAUERM. Progrese semnificative în implementarea Planului național de acțiuni pentru politică migrațională și azil nu sînt înregistrate. Eforturile autorităților și în special, ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene în domeniul concluderii acordurilor de readmisie și facilitării regimului de vize cu Uniunea Europeană, realizării ideii de creare a unui Centru Informațional Schengen la Chișinău, sînt considerabile, dar progresele în acest domeniu depind mai mult de autoritățile de la Bruxelles și statele membre ale UE. Facilitarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova poate avea un efect enorm asupra promovării imaginii pozitive a UE în Moldova și ar spori atracția cetățenii moldovenești pentru locuitorii regiunii transnistrene.

1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE

Drepturile omului

Evoluțiile la capitolul enunțat vizează:

- ratificarea Protocolului nr.13 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele (Legea nr. 272-XVI din 29.07.2006);
- aderarea la cel de-al doilea Protocol facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice privind abolirea pedepsei cu moartea (Legea nr. 273-XVI din 29.07.2006);
- adoptarea în prima lectură a Proiectului legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie;
- respectarea, în general, a dreptului la libera confesiune¹.

Progres neînsemnat și probleme sînt atestate în cîteva domenii:

- educația în domeniul drepturilor omului (experții PNUD susțin că acțiunile pentru educație în domeniul drepturilor omului au fost realizate de ministerul de ramură la nivel nesatisfăcător²);
- libertatea întrunirilor (Comitetul Helsinki Moldova, ONG „Hyde Park”, Mișcarea Refugiaților din Transnistria, Amnesty International Moldova ș.a., au invocat limitări neîntemeiate ale dreptului la organizarea și desfășurarea întrunirilor și manifestațiilor);
- Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor nu este modificată în corespundere cu PAUERM (2.1, pct.(10); sec.II, pct.47 din Programul legislativ pentru anii 2005-2009);
- legislația cu privire la culte nu este perfecționată, nu sînt soluționate definitiv problemele de proprietate, se atestă conflicte între reprezentanții și enoriașii celor două mitropolii (Moldovei și Basarabiei);
- promovarea în instituțiile de învățămînt a cursului de istorie integrată, bazat pe manuale al căror conținut este contestat de experți, profesori și elevi;
- asigurarea dreptului la viață, a nivelului de trai decent (conform datelor Biroul Fondului ONU pentru Populație (UNFPA)³, durata medie de speranță a vieții în Moldova rămîne a fi cea mai joasă în regiune) etc.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluțiile înregistrate vizează:

- respectarea de către conducerea Parlamentului a principiilor cooperării cu societatea civilă (proiectele de acte legislative sînt afișate pe web pentru dezbatere publică; contribuțiile ONG sînt recepționate periodic; cîteva proiecte de acte legislative au fost elaborate și finalizate cu concursul organizațiilor societății civile);
- cu sprijinul unor organizații finanțatoare externe au fost lansate cîteva proiecte menite să consolideze capacitățile organizațiilor neguvernamentale (proiectul „Abilitarea socio-economică a tineretului”, susținut de Banca Mondială și UNICEF-Moldova; Programul de consolidare a societății civile în Republica Moldova, lansat de Agenția Suedeză pentru Cooperare și Dezvoltare Internațională, cu asistența USAID, Guvernului Norvegiei);
- Guvernul a admis reprezentanți ai sindicatelor, patronatelor, businessului, în procesul de examinare a unor decizii (asistare la ședințele Guvernului); are loc consultarea unor decizii cu organizațiile neguvernamentale;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene organizează periodic reuniuni consultative asupra temelor incluse în PAUERM, altor probleme de importanță majoră.

Restanțele și deficiențele se atestă prin:

- mai multe ONG-uri specializate în domeniul mass-media au denunțat modul de promovare a Codului Audiovizualului, apreciind că cooperarea cu societatea civilă a fost doar mimată⁴;
- Guvernul a înaintat spre examinare Parlamentului un proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asociațiile obștești, fără ca respectivul document să fie supus unor dezbateri publice prealabile⁵;
- Guvernul nu a supus unor dezbateri publice largi proiectul legii cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule și nu a solicitat comunității asociațiilor obștești să se pronunțe asupra conținutului acestuia;
- reprezentanții unor organizații neguvernamentale (Confederația Sindicatelor din Moldova, Asociația Istoricilor din Moldova, Mișcarea Ecologiștilor, organizații specializate în domeniul mass-media) afirmă că Guvernul, ministerele, alte autorități centrale și locale neglijează opiniile și propunerile înaintate, nu asigură consultarea prealabilă la elaborarea și promovarea unor decizii.

¹ Conform Raportului Departamentului de Stat al SUA privind libertatea religiilor în lume, publicat pe <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2006/71396.htm>.

² Comunicatul Agenției Moldpres, 02.07.2006.

³ Conform știrilor preluate de agențiile Moldpres, DECA-press.

⁴ Declarația unor organizații mass-media, www.ijc.md.

⁵ Proiectul legii nr. 3364 din 23.08.2006.

Egalitatea șanselor și nediscriminarea

Progrese:

- Guvernul a aprobat Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați (HG nr.895 din 7.08.2006) și Planul național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009” (HG nr.984 din 25.08.2006);
- Cu sprijinul Misiunii OSCE în Moldova, Asociația obștească „Refugiul Casa Mărioare” a deschis o linie telefonică la care pot apela femeile care se găsesc într-o situație de criză și suferă de violență în familie;
- Reprezentanții Forumului organizațiilor de femei din Moldova afirmă că deși sînt constatate mai multe îmbunătățiri în situația femeilor din Moldova, există încă o serie de neajunsuri, inegalitatea gender fiind constatată sub mai multe aspecte: salariul mediu; șomajul; reprezentarea în Parlament și Guvern; traficul de ființe umane; aplicarea violenței etc.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Situația în domeniul prevenirii torturii și respectării drepturilor deținuților a devenit o **preocupare mai serioasă a instituțiilor de stat** competente:

- la ședința Colegiului procuraturii RM din 29.09.2006 a fost examinată asigurarea respectării legislației în activitatea organelor de urmărire penală în vederea prevenirii și combaterii fenomenului torturii, respectării legislației privind drepturile fundamentale ale omului în cadrul aplicării măsurilor procesuale de constrîngere (starea de lucruri în domeniu este apreciată drept nesatisfăcătoare)⁶. Procuratura a remis în judecată cauzele penale de învinuire a unor colaboratori de poliție învinuiți de exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu;
- în comunicatele difuzate presei, Ministerul Afacerilor Interne declară că blamează cu vehemență orice caz de tortură sau de violență și își asumă responsabilitatea pentru fiecare incident în care sînt implicați angajații săi, precum și asupra cazurilor de nerespectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- la Comitetul pentru plîngeri au parvenit peste 150 de sesizări, majoritatea cărora sînt legate de condițiile în locurile de detenție;
- Ministerul Justiției declară că situația referitoare la condițiile de detenție în penitenciarele din Republica Moldova s-a îmbunătățit esențial, deși acestea încă nu corespund standardelor europene⁷. Conform declarațiilor unor oficiali reprezentînd sistemul, deținuții din Moldova își asigură singuri circa 30% din necesarul alimentației⁸;
- Avocații parlamentari monitorizează situația din instituțiile penitenciare.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului European

Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Codului electoral (Legea nr. 248-XVI din 21.07.2006), care derivă din Planul de activitate al Parlamentului pentru asigurarea îndeplinirii recomandărilor CE și înlătură o serie de neajunsuri semnalate în expertizele OSCE/CE asupra Codului electoral și alegerilor din Republica Moldova. În varianta finală a documentului nu au fost abordate o serie de probleme principale indicate în expertizele OSCE și CE; - revizuirea sistemului electoral; - revizuirea pragului electoral pentru candidații independenți; - asigurarea reprezentării minorităților naționale; - asigurarea participării la votare a cetățenilor aflați peste hotare ș.a.

La 27 iulie, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului European, Rene Van Der Linden, a rostit o alocuțiune în plenul Parlamentului RM. Oficialul european a salutat progresele realizate în procesul de implementare a recomandărilor CE, însă a sugerat și faptul că implementarea documentelor adoptate lasă mult de dorit, iar funcționarea unor instituții democratice trezește îngrijorare. El a remarcat că problema transnistreană nu poate servi drept scuză pentru a nu îndeplini obligațiunile și angajamentele benevol asumate față de Consiliul European. Președintele APCE consideră că procesele și instituțiile democratice din Moldova au în continuare nevoie de reforme importante și a remarcat în special: funcționarea partidelor politice; mass-media; justiția; drepturile omului și ale minorităților; traficul de ființe umane; autonomia locală; libertățile politice; corupția. Președintele APCE a apreciat ca neconformă practicilor și recomandărilor CE lipsirea liderului fracțiunii parlamentare a AMN de dreptul de a face parte din delegația Moldovei la APCE, persecutarea unor reprezentanți ai opoziției din UTA Găgăuzia ș.a. Monitorizarea Moldovei din partea CE va continua și se va axa pe implementarea actelor aprobate, etapă mult mai importantă ca simpla adoptare a actelor legislative.

Pe parcursul lunii septembrie a luat amploare conflictul generat de introducerea cursului de „istorie integrată” în instituțiile de învățămînt preuniversitar. Asociația Istoricilor din Moldova, opoziția parlamentară, partide extraparlamentare, profesori, părinți și elevi au criticat decizia autorităților și au cerut retragerea manualelor respective, care au o calitate dubioasă, au fost elaborate fără transparența necesară și nu corespund tratării moderne a unor evenimente și perioade istorice controversate. Autoritățile susțin că manualele corespund criteriilor educaționale cerute și sînt conforme standardelor europene în domeniu, fiind expertizate de instituții ale Consiliului European. În cadrul ședinței convocate de Președintele Republicii Moldova la 29 septembrie s-a recunoscut prezenta

⁶ A se vedea www.procuratura.md.

⁷ După www.newsmoldova.md, www.gov.md.

⁸ Conform comunicatului Agenției BASA-press.

unor lacune în manualele elaborate și s-a exprimat opinia despre necesitatea predării și studierii istoriei pe baza mai multor surse, dar s-a declarat că manuale contestate urmează a fi utilizate și în continuare, abia la ediția a doua urmînd să se implice mai serios instituțiile academice⁹.

Pînă la finele lunii septembrie 2006 nu sînt executate o serie recomandări ale CE și sarcini asumate de Parlament prin Programul Calendaristic¹⁰, în partea referitoare la:

- revizuirea Regulamentului Parlamentului în conformitate cu expertiza oferită de APCE;
- garantarea prin legislație a exercitării depline a mandatului de parlamentar fără frica de a-și pierde mandatul sau imunitatea pe motive politice;
- revizuirea legislației cu privire la partidele politice în conformitate cu normele europene;
- conformarea cu Carta Europeană pentru autoguvernarea locală a legislației și practicilor privind statutul municipiului Chișinău, a legislației și practicilor privind finanțele publice locale;
- condamnarea principiului destituirii primarului de Comrat de către Adunarea Populară a Găgăuziei și investigarea motivelor numeroaselor cazuri de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local;
- continuarea reformei serviciilor de securitate și reprimare;
- dezvoltarea abordării multiculturale și pluraliste pentru educație, în special din punctul de vedere al predării limbilor, istoriei și geografiei.

Executarea deciziilor CEDO

La 8 august 2006 Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a emis o nouă hotărîre de condamnare a Moldovei, în cauza *Ermicev vs Moldova* (încălcarea art.6 – dreptul la proces echitabil și încălcarea art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție).

Procuratura a intentat cauze penale unor colaboratori de poliție care au maltratat 3 persoane, aplicînd acte de violență și tortură. Activitatea procurorilor a fost impulsionată de adoptarea de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, la 4 aprilie 2006, a unei hotărîri de condamnare a Republicii Moldova¹¹.

Pe parcursul lunii septembrie Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a continuat examinarea măsurilor de executare a Hotărîrii CEDO în cazul "*Ilașcu și alții vs Republica Moldova și Federația Rusă*". Autoritățile Republicii Moldova informează organismele comunitare despre demersurile făcute în diverse instituții internaționale, în timp ce autoritățile Federației Ruse evită să se implice în soluționarea problemei, chiar dacă dețin președinția în cadrul Comitetului de Miniștri al CE.

Reprezentanții asociațiilor obștești afirmă că principalele cauze de condamnare a Republicii Moldova de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului este neexecutarea deciziilor judecătorești¹². Deși legislația permite tragerea la răspundere materială, disciplinară și chiar penală a funcționarilor responsabili de neexecutarea hotărîrilor judecătorești intrate în vigoare, asemenea practici sînt foarte rar întîlnite. Lipsa independenței reale a puterii judecătorești generează efecte nocive, cetățenii nu au încredere în instanțele locale și apelează la justiția internațională.

Reprezentanții Comisiei parlamentare pentru drepturile omului consideră că principala cauză a încălcării drepturilor omului în Republica Moldova este lipsa condițiilor necesare și eficiente pentru buna funcționare a instituțiilor democratice, corupția din sistemul judecătoresc, al procuraturii și internelor¹³.

Asigurarea drepturilor la asociere

În cadrul lucrărilor unei mese rotunde organizate la inițiativa Confederației Sindicatelor Libere din Moldova „Solidaritate” și Asociația președinților și consilierilor raionali au fost examinate probleme ce țin de dezvoltarea dialogului bilateral în perioada 2006-2010.

La 8 septembrie a fost publicată Legea nr. 245-XVI din 21.07.2006 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial.

Partidul Alianța „Moldova Noastră” și Partidul Social-Liberal au semnat la 25 septembrie acorduri de colaborare cu Partidul Național Liberal din România.

Reprezentanții unor partide și mișcări politice afirmă că sînt persecutați pe motive politice:

⁹ Conform comunicatului Agenției Moldpres.

¹⁰ Conform Planului aprobat prin HP nr. 284-XVI din 11.11.2005, acțiunile respective urmau a fi realizate (legile adoptate) pînă la finele lunii iulie 2006.

¹¹ Cauza „Corsacov vs Moldova”, disponibilă pe <http://www.justice.md/rom/cedo.htm>.

¹² Interviu acordat Agenției BASA-press de către Vitalie Nagacevski, Președintele Asociației „Jurisții pentru Drepturile Omului”, reprezentant la CEDO a mai multor cetățeni din Moldova.

¹³ Interviu acordat Agenției BASA-press de către Ștefan Secăreanu, președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului.

- liderii Partidului Social Democrat din Moldova susțin că sînt persecutați și intimidați cu scopul de discreditare și anihilare a forței politice pe care o reprezintă¹⁴. Cu aprecierile PSDM s-a solidarizat Partidul Popular Republican (declarația PPR din 28.09.2006);
- Gheorghe Sima, ex-ministru al Educației, președinte al partidului Uniunea Muncii "Patria-Rodina", este acuzat că ar fi prejudiciat statul cu peste 38 mii lei, privatizînd o încăpere cu acte falsificate. Sima neagă acuzațiile Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, calificîndu-le drept comandă politică împotriva sa și a formațiunii pe care o reprezintă.

Drepturile angajaților

Conform Biroului Național de Statistică, în ianuarie-iulie 2006, salariul mediu în economia națională a constituit 1578 de lei, fiind în creștere cu 29% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2005. În sfera bugetară, salariul mediu a constituit 1561 de lei, iar în sectorul real - 1843 de lei. În comparație cu țările europene, salariații din Moldova rămîn cel mai puțin remunerați.

Au fost adoptate cîteva acte legislative și normative cu relevanță pentru domeniu

- Legea nr. 245-XVI din 21.07.2006 privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel ramural și teritorial;
- Legea nr.274-XVI din 29.07.2006 pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr.150 privind administrarea muncii;
- Legea nr. 269-XVI din 28.07.2006 pentru modificarea art.82 din Codul muncii. Modalitatea de promovare a acestei modificări a provocat dezbateri contradictorii și critici din partea reprezentanților sindicatelor, a partidelor politice parlamentare și extraparlamentare;
- hotărîrile Guvernului pentru executarea Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (HG nr. 1000 din 28.08.2006; nr.1054 din 12.09.2006; nr. 1108 din 25.09.2006; nr.1062 din 15.09.2006).

Conform declarațiilor reprezentanților Asociației Orbilor din Moldova, peste 50% din angajații în cadrul întreprinderilor pentru nevăzători ar putea rămîne fără lucru, din cauza că unitățile respective activează în pierdere¹⁵. Conform datelor Ministerului Economiei și Comerțului, restanțele salariale pe economie erau la 1 iulie curent de 112,9 mln de lei, în creștere cu 16,9 mln de lei față de începutul anului 2006. Cele mai mari datorii la remunerarea muncii se atestă în agricultură și în industria prelucrătoare.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Au fost adoptate acte legislative importante:

- Codul audiovizualului (nr. 260-XVI din 27.07.2006);
- Legea pentru completarea art.16 din Codul civil (nr. 262-XVI din 28.07.2006).

Partide parlamentare de opoziție¹⁶ și organizații specializate în domeniul mass-media¹⁷ nu au fost de acord cu modul în care au fost examinate și adoptate respectivele documente, apreciind că elaborarea lor a fost dictată de anumite interese politice, economice.

La 18 august 2006 (Legea nr.260-XVI din 27.07.2006) a fost anunțat concursul public pentru selectarea membrilor noii componente a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

Reprezentantul Secretarului General al Consiliului Europei a declarat că „deși numărul problemelor cu care se confruntă mass-media din Republica Moldova s-a redus în ultimii trei ani, totuși presa independentă continuă să întâmpine dificultăți”. Referindu-se la noul Cod al Audiovizualului, reprezentantul Secretarului General al CoE a spus că documentul va îmbunătăți mult situația din domeniul audiovizualului din Moldova dacă va fi aplicat astfel ca să confere Companiei „Teleradio-Moldova” statutul unei adevărate instituții publice¹⁸.

La 7 septembrie de către angajați ai MAI a fost reținut Ghenadie Braghiș, director de vânzări al postului „PRO TV Chișinău” (SRL "Mediapro"), sub acuzarea de luare de mită. PRO TV Chișinău a calificat acțiunile MAI drept abuz și intimidare a mass-media independente. După cîteva zile de detenție, Braghiș a fost eliberat din arest, inițiativa modificării măsurii represive aplicate aparținînd Procuraturii Generale. Misiunea OSCE în Moldova, cîteva organizații media¹⁹, partide politice²⁰ au difuzat declarații prin care și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu cazul „Ghenadie Braghiș”. La 17 septembrie, procuratura a decis scoaterea de sub urmărire penală a lui G.Braghiș, din cauza lipsei de probe suficiente. La 5 octombrie, Procuratura Generală l-a pus din nou sub învinuire pe directorul de vânzări al "Mediapro" SRL, în baza propunerii și a materialelor prezentate de organul de urmărire penală al MAI²¹.

¹⁴ După comunicatul Agenției BASA-press.

¹⁵ www.infotag.md.

¹⁶ Stenograma ședinței Parlamentului din 27.07.2006, <http://www.parlament.md/news/plenaryrecords/27.07.2006>.

¹⁷ Declarația semnată de cîteva organizații, www.ijc.md.

¹⁸ Emisiunea „În profunzime” cu Vladimir Philipov, difuzată de postul „PRO-TV Chișinău”.

¹⁹ Declarația este semnată de cîteva organizații, disponibilă pe www.ijc.md.

²⁰ Declarația Partidului Popular Republican, <http://www.ppr.md>.

²¹ Comunicatul Agenției Moldpres.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Stabilitatea și eficiența instituțiilor democratice	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea instituțiilor publice este menținută; 	<ul style="list-style-type: none"> Existența majorității parlamentare consolidate; Parlamentul, Președinția și Guvernul colaborează permanent, își coordonează în prealabil acțiunile; Controlul politic deplin asupra executivului; Parteneriatul politic între partide parlamentare; 	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea relațiilor cu organismele internaționale; Sporirea asistenței străine; Aprecieri pozitive din partea potențialilor investitori; Possibilități de implementare consecventă a programelor, strategiilor, planurilor prioritare. 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea politică, administrativă și socială; Lipsa antagonismelor evidente între ramurile puterii, evitarea antagonismelor politice majore, a conflictelor serioase între partide parlamentare; Monitorizarea și asistența din partea organismelor internaționale, europene; 	<ul style="list-style-type: none"> Tendențele de stagnare a progresului economic; Promovarea unor decizii contestate (istoria integrată, utilizarea resurselor bugetare în scopuri propagandistice); Fluctuația cadrelor administrative, lipsa stabilității funcționarilor de rang superior; Lipsa progresului în reglementarea transnistreană; 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Situația social-politică generală; Poziția instituțiilor internaționale, europene; Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> În activitatea partidelor politice se atestă evoluții minore; 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea spectrului politic; Monitorizarea externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Continuă încercări de coalizare și consolidare a formațiunilor politice; Se realizează colaborarea internațională între partide; Unele formațiuni politice invocă persecuții din partea autorităților; Încrederea alegătorilor în partide nu crește; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența străină; Conștientizarea de către liderii partidelor a necesităților de consolidare, instruire, dezvoltare; 	<ul style="list-style-type: none"> Legislația cu privire la partide și finanțarea lor nu este perfecționată; Concurenții politici sînt tratați uneori ca dușmani, se aplică metode de intimidare sau constrîngere a membrilor; Capacitățile reduse ale partidelor noi, ale celor slab consolidate; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Activitatea partidelor; Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea sectorului asociativ este remarcată de către autorități; Sporește colaborarea între autorități și sectorul ONG; 	<ul style="list-style-type: none"> Conceptia cooperării Parlamentului cu societatea civilă, monitorizarea implementării ei de către conducerea legislativului; Deschiderea continuă manifestată de anumite instituții statale (Parlament, MAEIE, MEC); Activismul unor ONG; Asistența externă pentru sectorul asociativ; 	<ul style="list-style-type: none"> ONG-urile participă la elaborarea și promovarea unor acte legislative și normative importante; Opinia reprezentanților sectorului asociativ este consultată; Au loc consultări periodice asupra implementării PAUERM, Strategiei de combatere a Corupției, Planului Național în domeniul drepturilor omului etc.; ONG-urile beneficiază de susținere financiară, în temei din străinătate; 	<ul style="list-style-type: none"> Conștientizarea de către autorități a importanței și beneficiului public al cooperării; Existența unor experiențe reușite de cooperare (ADEPT, CAPC, IDIS Viitorul, IPP ș.a.); Susținerea financiară a activității ONG de către instituții internaționale, organizații finanțatoare; ONG competente colaborează în domenii specifice: electoral; APL; combaterea corupției ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> Reticența unor instituții de stat (Guvern, ministere, autorități ale APL); Colaborarea redusă a autorităților cu ONG-urile din domeniul mass-media; Capacitățile încă reduse ale ONG-urilor; Possibilități de obținere a resurselor doar din străinătate, prin intermediul organizațiilor și instituțiilor internaționale; Lipsa informației feed-back despre examinarea propunerilor ONG; 	+1,5	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Experiența proprie și estimările autorilor; Comunicatele și declarațiile oficiale ale autorităților (Parlament, MAEIE);
	<ul style="list-style-type: none"> Situația la capitolul realizare plenară a drepturilor omului rămîne nesatisfăcătoare, nu se atestă un progres esențial; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea din partea organismelor internaționale; PA în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Nu se atestă încălcări masive ale drepturilor omului; Autoritățile întreprind măsuri pentru redresarea situației în anumite domenii sensibile (deținuți, tortură, egalitatea genurilor, trafic de ființe umane); 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea PA în domeniu, a PAUERM; Asistența și monitorizarea internațională; Activismul ONG-urilor din domeniu; Adoptarea unor decizii ale CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Resurse insuficiente; Complexitatea problemelor; Eficiența redusă a justiției; Nihilismul juridic; Atenție insuficientă drepturilor unor minorități; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Legislația RM; Rapoartele instituțiilor naționale și internaționale specializate, ale ONG-urilor;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
	<ul style="list-style-type: none"> Legislația este supusă unor modificări menite să contribuie la impulsivitatea reformelor în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Controlul politic și economic asupra mass-media naționale; Controlul guvernării asupra instituțiilor publice ale audiovizualului; Calitatea slabă a legilor adoptate; 	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea Codului audiovizualului și a modificărilor în art.16 din Codul civil; Anunțarea concursului pentru o nouă componentă a Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA); Deetizarea publicațiilor scrise nu a asigurat imparțialitatea și independența acestora; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea din partea CE, UE; Poziția mai consolidată a exponenților mass-media; Atitudinea forțelor politice de opoziție (parlamentară și extraparlamentară); 	<ul style="list-style-type: none"> Doriința de a păstra control politic și economic asupra mass-media electronică; Capacitățile reduse ale mass-media; Limitarea accesului la informația de interes public; Profesionalismul redus, lipsa resurselor financiare din surse deschise și neinteresate; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Publicații mass-media;
Supremația statului de drept / Recomandările CE	<ul style="list-style-type: none"> Anumite evenimente și acțiuni afectează principiile statului de drept; Independența și autoritatea justiției rămân reduse; 	<ul style="list-style-type: none"> Controlul total asupra autorităților publice centrale și regionale (raionale) exercitat de partidul de guvernământ, exponenții săi; Eficiența redusă a activității organelor de drept; Instituțiile internaționale (CE); Examinarea îndelungată a unor cauze de rezonanță; Evoluția neclară sau eșuarea unor dosare intentate anterior oponenților politici; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate modificări în legile care reglementează activitatea CSM, a CSJ, statutul judecătorului și organizarea judecătorească, dar punerea lor în aplicare întârzie; Modificările efectuate în Legea cu privire la avocatură sînt puse în aplicare practic, Baroul Avocaților capătă mai multă autonomie, iar MJ pierde din pîrghiile de influență; Sînt adoptate norme legislative menite să redreseze situația în procesele penale; Creșterea numărului de cereri adresate CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea PAUERM, a recomandărilor CE; Monitorizarea și implicarea mai activă a mass-media, ONG-urilor specializate; Aplicarea sancțiunilor pentru încălcarea legislației de către exponenții organelor de drept; Analizarea cauzelor abuzurilor de către instituții specializate (CSM, colegii disciplinare); 	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea lentă a reformelor în domeniu; Corupția atestată în sistemul de drept; Executarea anevoioasă a hotărîrilor judecătorești; Lipsa unor exemple elocvente de aplicare nepărtinitoare a legii în cauze controversate; Atestarea cazurilor de refuz a executării deciziilor judecătorești de către instituții publice, funcționari de rang înalt; Se intentează noi dosare, preponderent oponenților politici; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Hotărîrile CSM, ale Colegiului procuraturii; Mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> Recomandările CE sînt implementate anevoios; Executarea unor decizii ale CEDO nu este asigurată plenar; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea CE; Condiții insuficiente pentru funcționarea instituțiilor democratice; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate modificări în Codul electoral (parțial), Codul civil, în legislația din domeniul justiției (însă fără punere în aplicare); Este adoptat Codul audiovizualului; În prima lectură sînt adoptate proiecte de legi derivînd din recomandările CE (APL, Regulamentul Parlamentului); 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea CE; Implementarea Planului calendaristic de acțiuni legislative în domeniu; Adoptarea unor decizii noi ale CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Eficiența redusă a activității în domeniu desfășurată de Parlament și Guvern; Promovarea lentă sau parțială a modificărilor în legislație; Încercările de a asigura protecția intereselor politice și administrative în cuprinsul noilor reglementări; Neexecutarea deciziilor judecătorești definitive; Nu este implementat un mecanism de sancționare pentru decizii interne sau inacțiuni ce determină condamnări la CEDO; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Alocuțiunea președintelui APCE în plenul Parlamentului; Hotărîrile CEDO; Recomandările CE; Mass-media;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate cîteva acte legislative cu rezonanță internațională; Sînt adoptate modificări în Codul de procedură penală; Se atestă încălcări ale unor drepturi (libertatea întrunirilor, confesiunilor); Unele acțiuni stabilite în PA în domeniu nu sînt realizate în termenii stabiliți (adoptarea unor legi, hotărîri ale Guvern); 	<ul style="list-style-type: none"> Recomandările instituțiilor internaționale; PA în domeniu; Adoptarea noilor decizii de condamnare de către CEDO; Promovarea forțată a cursului de istorie integrată; 	<ul style="list-style-type: none"> Este ratificat Protocolul nr.13 privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (CADO) și este votată aderarea la Protocolul facultativ al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice privind abolirea pedepsei cu moartea; Se încearcă soluționarea pe cale legislativă a problemei deținerii îndelungate în arest, a judecării cauzelor penale în termen rezonabil; Avocații parlamentari au solicitat Procuraturii generale să-și revizuiască poziția față de activitatea apărătorilor (avocaților); 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea internă și externă; Poziția activă a Comisiei parlamentare pentru drepturile omului; Activitatea ONG în domeniu; Suținerea din partea organizațiilor internaționale (PNUD, CE, OSCE ș.a.); 	<ul style="list-style-type: none"> Libertatea întrunirilor nu este asigurată plenar (declarațiile Comitetului Helsinki, „Hyde Park”, Amnesty International Moldova); Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor nu este modificată conform recomandărilor CE; Nu sînt soluționate problemele de proprietate între mitropolii, Mitropolia Moldovei fiind favorizată; Legislația învechită în domeniul libertății religioase; Eficiența redusă a mecanismelor extrajudiciare de apărare și promovare a drepturilor omului; Atitudinea formală a autorităților față de sesizările avocaților parlamentari, ale ONG-urilor; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele instituțiilor internaționale (UNFPA, Departamentul de Stat al SUA, CE); Sesizările avocaților parlamentari; Mass-media;
<p>Prevenirea torturii și tratamentelor degradante / Drepturile deținuților</p>	<ul style="list-style-type: none"> Situația în domeniu a devenit o preocupare mai serioasă pentru autorități; Situația din instituțiile penitenciare se îmbunătățește, dar nu corespunde încă standardelor internaționale și legislației în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea internațională; Sanționarea RM de către CEDO; Deținuți din unele instituții penitenciare (Leova) au declarat greva foamei, invocînd maltratare; Implementarea Concepției reformării sistemului penitenciar; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate hotărîri speciale, este analizată situația privind sancționarea abuzurilor; Sînt remise în judecată mai multe dosare intentate pentru abuz; Avocații parlamentari monitorizează permanent și activ situația din penitenciare; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt remise în judecată dosare intentate pentru abuz; Activitatea avocaților parlamentari; Punerea în aplicare a noului Cod de executare; Activitatea Comitetului pentru plîngeri; 	<ul style="list-style-type: none"> Nu sînt date publicității cazuri de sancționare conform articolului special (art.309/1) al CP; Resursele financiare insuficiente; Mecanismul imperfect de despăgubire pentru prejudiciul cauzat abuziv (prejudiciul moral, excluderea prescripției de adresare); Condițiile precare de deținție; Servicii medicale insuficiente; Lipsa pedepselor pentru intoleranță și tratament degradant față de anumite manifestări (minorități sexuale); 	<p>+1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Comunicatele oficiale (procuratură, CDOM); Legislația RM; Mass-media;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Asigurarea șanselor egale	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptarea actelor de punere în aplicare a Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați; 	<ul style="list-style-type: none"> • PA în domeniul drepturilor omului; • Instituțiile internaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt adoptate Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați, Planul național „Promovarea egalității genurilor umane în societate”; • Se întreprind măsuri pentru acordarea asistenței victimelor violenței; • Traficul de femei pentru exploatare sexuală este mai redus; • Nivelul infracțiunilor în cadrul relațiilor familiale s-a redus; 	<ul style="list-style-type: none"> • Asistența organismelor internaționale (OSCE, ONU); • Informarea adecvată a populației; • Activitatea ONG specializate în domeniu; • Promovarea femeilor în funcții guvernamentale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu este stabilită răspunderea penală și contravențională pentru discriminare pe motive de sex; • Lipsa Legii privind combaterea violenței domestice și a cadrului normativ de aplicare; • Situația traficului de femei rămîne gravă; • Lipsa unei rețele de centre de reabilitare a victimelor violenței; • Lipsa unei instituții centrale specializate în probleme de protecție socială a femeilor, copiilor; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Rapoartele instituțiilor internaționale, ale ONG-urilor; • Studii sociologice; • Mass-media; • Datele despre infracționalitatea în familie;
Asigurarea drepturilor la asociere	<ul style="list-style-type: none"> • Evoluții pozitive majore nu sînt atestate; • Sînt invocate cazuri de persecuții pe motive politice; 	<ul style="list-style-type: none"> • Încercările guvernării de a controla domeniul sindical, susținerea unei confederații și neglijarea celeilalte; • Conflictul dintre cele două confederații sindicale persistă; • Toleranța redusă față de opoziție, în special cea extraparlamentară; • Cooperarea redusă între partide; • Apropierea alegerilor regionale în UTA Găgăuzia; 	<ul style="list-style-type: none"> • Unele formațiuni politice stabilesc afiliere regionale și internaționale; • Confederațiile sindicale sînt pe poziții de rivalitate, ceea ce afectează activitatea propriu-zisă și drepturile membrilor; • Problema proprietății sindicale peste hotare (Ucraina) se rezolvă cu mari întâzieri și deficiențe; • PSDM, PPR, Uniunea Muncii ”Patria-Rodina”, Mișcarea „Ravnopravie” invocă persecuții și intimidări pe motive politice, unor lideri li se intentează dosare penale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Activismul manifestat de unele partide mai puternice; • Asistența din partea instituțiilor străine specializate; • Activitatea ONG-urilor puternice; • Intrarea în vigoare a Legii privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial; 	<ul style="list-style-type: none"> • Tergiversarea revizuirii legislației în domeniul partidelor; • Procesul de unificare a partidelor stagnează, continuă scindări în cadrul unor partide parlamentare; • Legislația cu privire la sindicate nu este consolidată cu norme ce le-ar acorda pîrghii eficiente; • Legislația cu privire la asociațiile obștești rămîne neschimbată; • Susținerea slabă din partea statului a activității ONG, organizațiilor sindicale, a partidelor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Mass-media; • Comunicatele partidelor, sindicatelor;
Respectarea drepturilor angajaților	<ul style="list-style-type: none"> • Nu se atestă evoluții majore; • Persistă în temeile aceleași încălcări ale legislației muncii; 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitatea Inspecției Muncii, a Comisiei tripartite; • Activitatea sindicatelor; • Situația social-economică; • Migrația de muncă; 	<ul style="list-style-type: none"> • Intrarea în vigoare a Legii nr. 245-XVI din 21.07.2006; • Sînt adoptate actele normative pentru punerea în aplicare a Legii privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar; • Este elaborat proiectul Strategiei privind ocuparea forței de muncă pentru perioada 2007-2020; 	<ul style="list-style-type: none"> • Inesizabile; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmul de creare a noilor locuri de muncă este scăzut; • Remunerarea este la un nivel inferior țărilor din regiune, lucrătorii preferă să migreze; • Noua Lege privind salarizarea bugetarilor nu are efect major; • Randamentul și eficiența întreprinderilor de stat sînt reduse, se prevăd reduceri de personal; 	0	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Rapoartele organizațiilor sindicale; • Informația despre activitatea Inspecției Muncii; • Estimările autorilor;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Libertatea mass-media și accesul la informație	<ul style="list-style-type: none"> • Perfecționarea cadrului legislativ; • Continuă să fie atestate cazuri de intimidare a mass-media; 	<ul style="list-style-type: none"> • Recomandările CE; • Realizarea PAUERM; • Interesele guvernării, ale principalelor forțe politice; 	<ul style="list-style-type: none"> • Este adoptat Codul audiovizualului, elaborat cu luarea în considerație a recomandărilor CE; • Este modificat art.16 din Codul civil, sînt stabilite criterii suplimentare pentru determinarea cuantumului rezonabil al despăgubirilor pentru prejudiciul moral; • Anunțarea unui concurs public pentru noua componență a CCA; • Sînt intentate dosare penale în a căror derulare sînt prezente elemente de intimidare a mass-media (Cazul Gh.Braghiș); • Ziariști din Moldova și România fac schimb de experiență, sînt instruiți; 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea internațională; • Executarea Planului calendaristic pentru îndeplinirea recomandărilor CE; • Activitatea partidelor parlamentare de opoziție; • Activitatea ONG-urilor specializate în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Menținerea intereselor politice, de control în sfera audiovizualului; • Criteriile imperfecte de selectare a candidaturilor în CCA; • Puterea financiară redusă a instituțiilor mass-media; • Legislația în domeniul presei nu este perfecționată; • IPNA „Teleradio-Moldova” nu este reformată plenar; • Capacitățile reduse ale mass-media locale; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; • Declarațiile partidelor politice, ale organizațiilor din domeniul mediatic; • Publicații mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> • Se păstrează tendința asigurării informării „din oficiu”; • Prezentarea informațiilor „la cerere” rămîne problematică; 	<ul style="list-style-type: none"> • Instituțiile internaționale; • PAUERM; • PA în domeniul asigurării drepturilor omului, combaterii corupției, promovării guvernării electronice; • Cooperarea autorităților cu ONG-urile specializate în domeniu; • Realizarea Concepției cooperării Parlamentului cu societatea civilă; 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlamentul asigură publicarea proiectelor de acte legislative pe pagina web; • Guvernul publică ordinea de zi a ședințelor și unele texte ale proiectelor de hotărîri; • Instituții centrale (MEC, Ministerul Agriculturii, MJ, MDI etc.) plasează pe paginile web proiecte de acte elaborate, pentru consultare publică; • Sînt elaborate cerințele tehnice pentru conținutul paginilor web ale instituțiilor publice; • Este adoptată Concepția sistemului informațional automatizat “Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat”; • Apariția periodică a buletinelor informative ale Parlamentului și Guvernului; 	<ul style="list-style-type: none"> • Informația cu caracter juridic (legislația RM) este disponibilă gratuit, on-line; • Implementarea Strategiei naționale „Moldova electronică”, promovarea programului „e-guvernare”; • Existența unor hotărîri judecătorești de condamnare pentru refuzul prezentării informațiilor cu caracter public; • Este elaborat un proiect de lege cu privire la transparența în procesul decizional; 	<ul style="list-style-type: none"> • Implicarea sumară a Guvernului pentru asigurarea transparenței proprii, a instituțiilor subordonate; implicarea redusă a autorităților APL; • Competențele reduse ale funcționarilor responsabili de relațiile cu presa (necesitatea coordonării prealabile); • Lipsa Legii privind transparența în procesul decizional; • Lipsa reglementărilor adecvate privind protecția datelor, legislația învechită referitoare la secretizarea informației; • Implementarea anevoioasă a deciziilor despre paginile web ale instituțiilor centrale, calitatea redusă, actualizarea rară a celor existente; • Costul mare al Monitorului Oficial; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Resursele web; • Mass-media; • Estimările autorilor;

2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în formatul „5+2”

În perioada de referință negocierile în format „5+2” nu au fost reluate. În cadrul unei conferințe internaționale desfășurate la Chișinău la 9 septembrie, Ministrul moldovean al Reintegrării, Vasile Șova, a declarat că perspectiva înghețării conflictului transnistrean nu este acceptabilă pentru Moldova și că Moldova va depune toate eforturile pentru readucerea părților la masa negocierilor și elaborarea unui statut juridic pentru regiunea transnistreană în cadrul RM.

Președintele Vladimir Voronin a discutat posibilitățile reluării procesului de reglementare transnistreană cu omologul său rus, Vladimir Putin, în cadrul unei întrevederi la Moscova. Potrivit mass-media rusești, în cadrul întrevederii Președintele Voronin ar fi promis statutul unei autonomii largi pentru regiunea transnistreană în schimbul retragerii pacificatorilor ruși din regiune și asistenței Rusiei în identificarea unei soluții a conflictului transnistrean. În plus, Președintele Voronin ar mai fi promis că Moldova își va păstra statutul de neutralitate și va recunoaște drepturile de proprietate ale companiilor rusești în regiunea transnistreană.

Mediatorii (OSCE, Federația Rusă, Ucraina) și observatorii (SUA, UE) din cadrul formatului „5+2” nu au recunoscut referendumul din 17 septembrie din Transnistria și nici rezultatele acestuia. Cu toate acestea, în timp ce OSCE, Ucraina, SUA și UE au declarat în repetate rânduri că referendumul nu va fi decât un obstacol în plus în calea soluționării problemei transnistrene și că în regiune nu există condițiile necesare pentru desfășurarea unui referendum legitim, Federația Rusă a justificat decizia autorităților transnistrene de a organiza referendumul prin „blocada economică” impusă regiunii de către Moldova și Ucraina și a afirmat că votul din 17 septembrie „a avut loc cu respectarea tuturor procedurilor, în mod democratic și deschis”. În plus, legitimitatea referendumului a fost recunoscută prin vot unanim de către Duma de Stat a Rusiei la 6 octombrie 2006, care a recomandat ca Federația Rusă să ia în calcul „libera exprimare a poporului Transnistriei”.

Cooperarea UE-Moldova

Președintele Vladimir Voronin s-a întâlnit cu Reprezentantul Special al UE pentru Republica Moldova, Adriaan Jakobovits de Szeged, cu care a discutat problematica de actualitate a relațiilor cu UE. Interlocutorii s-au referit la necesitatea reluării cât mai grabnice a negocierilor privind reglementarea transnistreană, Vladimir Voronin accentuând că acestea urmează să se bazeze pe Legea privind principiile de bază ale statutului regiunii, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova în iulie 2005.

Președinția UE a difuzat o declarație privind "referendumul" care a avut loc în regiunea transnistreană a Republicii Moldova la 17 septembrie 2006. Conform documentului, Uniunea Europeană conștientizează că "referendumul" din regiunea transnistreană contravine suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova recunoscute internațional, iar situația în Transnistria nu permite libera exprimare a opiniei de către populație. UE reiterează că nu recunoaște nici "referendumul" și nici rezultatele acestuia, chemând mediatorii și observatorii în procesul de negocieri „5+2” condus de OSCE să facă declarații publice în acest sens, iar părțile să revină imediat la masa de negocieri în formatul „5+2” și să lucreze asupra soluționării rapide și transparente a conflictului transnistrean.

În cadrul reuniunii Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, Președinția finlandeză a Uniunii Europene a făcut o declarație vizavi de tergiversarea executării depline a Hotărârii CEDO în cazul "Ilașcu și alții contra Republica Moldova și Federației Ruse". În declarație este reiterată poziția conform căreia toate deciziile CEDO trebuie implementate necondiționat de către părțile care au fost găsite vinovate de încălcarea Convenției europene a drepturilor omului.

Reprezentantul special al Uniunii Europene pentru Republica Moldova, Adriaan Jacobovits de Szeged, a purtat consultări privind problema transnistreană cu oficiali din MAE al Federației Ruse. Potrivit reprezentantului MAE rus, demnitarul UE "a fost informat despre eforturile Rusiei în procesul de menținere a stabilității" în regiunea transnistreană, despre acțiunile orientate spre "convingerea părților implicate în conflict să adopte o poziție care să contribuie la soluționarea diferendului". În cadrul discuțiilor, interlocutorii au optat pentru respectarea principiilor OSCE privind reglementarea conflictelor locale, precum și pentru luarea în considerare a completărilor la documentele adoptate anterior de participanții la procesul de negocieri în problema transnistreană.

Respectarea angajamentelor de la Istanbul ale Rusiei

În cadrul unei conferințe internaționale organizate la Chișinău la 9 septembrie, atât Reprezentantul Special al UE pentru Moldova, Adriaan Jakobovits de Szeged, cât și reprezentantul SUA în formatul „5+2”, asistentul adjunct al Secretarului de Stat al SUA, David Kramer, au chemat Federația Rusă să-și respecte în mod necondiționat angajamentele de la Istanbul de a-și retrage trupele și munițiile din regiunea transnistreană și au invocat necesitatea transformării actualului mecanism de menținere a păcii în unul multinațional.

În alocuțiunea sa rostită în cadrul Adunării Generale a ONU la 26 septembrie, ministrul moldovean al Afacerilor Externe și Integrării Europene, Andrei Stratan, a chemat Federația Rusă să accelereze procesul de evacuare a trupelor și munițiilor sale din regiunea transnistreană, și să permită desfășurarea unei inspecții internaționale a depozitelor sale de muniții din regiune. De asemenea, Ministrul Stratan s-a arătat îngrijorat față de ineficiența actualului mecanism de menținere a păcii din Transnistria și a pledat pentru transformarea acestuia într-o misiune multinațională cu mandat internațional.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

După încheierea celei de a treia reuniuni a Misiunii UE de asistență la hotarul moldo-ucrainean, ambasadorul Jan Boag, șeful Delegației Comisiei Europene în Ucraina și Belarus, a declarat că produsele alimentare și alte mărfuri de consum intră liber pe teritoriul regiunii transnistrene a Moldovei și nu există piedici administrative sau de altă natură la importul mărfurilor în această regiune. Consiliul coordonator al Misiunii a aprobat prima parte a proiectului finanțat de UE - BOMMOLUK (îmbunătățirea controlului de grăniceri la hotarul moldo-ucrainean), proiect estimat la 9 milioane euro.

La începutul lunii iulie, Misiunea UE de Asistență la Frontiera moldo-ucraineană a inaugurat un nou oficiu, cu sediul la Chișinău. Decizia a fost luată în urma monitorizării activităților transfrontaliere, cu scopul acoperirii mai mari a acestora.

Participarea societății civile

La 27 septembrie la Chișinău a avut loc conferința internațională „Căile de democratizare a regiunii transnistrene”, organizată cu sprijinul financiar al Ministerului de Externe al Republicii Cehe. La conferință au participat reprezentanți ai societății civile din Republica Moldova, inclusiv regiunea transnistreană, și din statele UE, precum și reprezentanți ai UE, corpurilor diplomatice acreditate la Chișinău, agențiilor donatoare etc. Participanții la conferință au discutat despre situația actuală a societății civile, a drepturilor omului și a libertăților cetățenești din regiunea transnistreană și posibilitățile de redresare a acesteia. Conferința a fost precedată de un for al organizațiilor neguvernamentale din regiunea transnistreană și restul Republicii Moldova. Participanții la cele două evenimente au recunoscut importanța inițiativelor societății civile pentru consolidarea încrederii între cetățenii de pe cele două maluri, acoperirea vacuumului informațional resimțit în regiunea transnistreană și promovării valorilor democratice și europene pe malul stîng al Nistrului.

Grila de monitorizare 2. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	<ul style="list-style-type: none"> Negocierile în format „5+2” nu au fost reluate; Președintele Voronin a discutat problema transnistreană cu omologul său rus Vladimir Putin; Mediatorii și observatorii nu au recunoscut referendumul din 17 septembrie; Federația Rusă a sprijinit decizia autorităților separatiste de a organiza referendumul; 	<ul style="list-style-type: none"> Referendumul din 17 septembrie; radicalizarea poziției părții transnistrene sprijinită de Federația Rusă; Activizarea politicii externe ruse pe linia „conflictelor înghețate” din fosta URSS; 	<ul style="list-style-type: none"> Înteruperea procesului de negocieri politice pentru o perioadă indefinită; Compromiterea calității de stat mediator a Rusiei și implicit, a formatului „5+2”; 	<ul style="list-style-type: none"> Medierea diplomatică a observatorilor și OSCE; Dezbaterea pe marginea conflictelor „înghețate” la Adunarea Generală a ONU; 	<ul style="list-style-type: none"> Radicalizarea poziției părții transnistrene în urma referendumului din 17 septembrie și în ajunul alegerilor „prezidențiale” din decembrie; Sprijinul acordat Transnistriei de către Rusia; activizarea poziției Rusiei vizavi de „conflictele înghețate” din fosta URSS; Disfuncționalitatea formatului „5+2”; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region; Publicația web <i>Kommersant.ru</i>;
Cooperarea UE-Moldova	<ul style="list-style-type: none"> Președintele Voronin a discutat problema transnistreană cu RSUE Adriaan Jakobovits de Szeged; 	<ul style="list-style-type: none"> Mandatul RSUE în cadrul Politicii Europene de Vecinătate; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijin diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare; 	<ul style="list-style-type: none"> Reglementările Planului de Acțiuni, confirmarea datei aderării României la UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Alte priorități pe agenda Bruxelles-ului, dialogul energetic al UE cu Rusia; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Serviciul de presă al Președinției;
Asistența diplomatică și politică a UE	<ul style="list-style-type: none"> Președinția UE a emis o declarație de nerecunoaștere a referendumului din Transnistria; Președinția UE a cerut executarea deciziei CEDO cu privire la Grupul Ilașcu; RSUE a discutat problema transnistreană în MAE al Rusiei; 	<ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate și prevederile PAUERM; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul politic și diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare transnistreană; medierea diplomatică a UE în vederea reluării negocierilor politice; 	<ul style="list-style-type: none"> Angajamentele politice ale UE în cadrul Planului de Acțiuni; confirmarea datei aderării României la UE pentru 1 ianuarie 2007; 	<ul style="list-style-type: none"> Alte priorități pe agenda Bruxelles-ului, dialogul energetic al UE cu Rusia; 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Ministerul rus de Externe, Pagina de Internet a Președinției Finlandeze a UE; Consiliul Europei;
Angajamentele de la Istanbul ale Rusiei	<ul style="list-style-type: none"> RM, UE, SUA, OSCE cheamă Rusia să-și respecte angajamentele de la Istanbul, invocă necesitatea transformării operațiunii de pacificare; 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea demilitarizării regiunii transnistrene; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în procesul de retragere a trupelor și munițiilor ruse; 	<ul style="list-style-type: none"> Presiuni din partea SUA asupra Rusiei; Solicitarea de transformare a misiunii de pacificare din Transnistria în una cu mandat internațional; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesele geopolitice ale Rusiei; reticența Rusiei față de relații apropiate ale RM și Ucrainei cu NATO; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region;
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea primei părți a proiectului UE „Îmbunătățirea controlului de grăniceri la hotarul moldo-ucrainean” estimat la 9 milioane euro; Misiunea UE de asistență la frontieră și-a deschis un nou birou la Chișinău; 	<ul style="list-style-type: none"> Prevederile PA UE-RM, colaborarea RM și Ucrainei cu Misiunea UE; Necesitatea sporirii monitorizării activității transfrontaliere; 	<ul style="list-style-type: none"> Securizarea frontierei, combaterea contrabandei la frontiera moldo-ucraineană, Consolidarea vameșilor moldoveni și ucraineni de a asigura un control eficient la frontieră; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul din partea UE și SUA; Cooperarea noului guvern al Ucrainei și respectarea de către acesta a regimului vamal unificat cu RM; 	<ul style="list-style-type: none"> Instabilitatea politică la Kiev și un posibil recul al forțelor pro-europene; eșecul UE de a oferi o perspectivă clară de aderare Ucrainei; 	+ 2	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region.
Participarea societății civile	<ul style="list-style-type: none"> Conferința „Căile de democratizare a regiunii transnistrene” a recunoscut rolul societății civile în facilitarea unei soluții a conflictului; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesul societății civile din noile state membre ale UE vizavi de problema transnistreană; 	<ul style="list-style-type: none"> Sensibilizarea opiniei publice locale și internaționale cu privire la modalitățile de participare a societății civile; 	<ul style="list-style-type: none"> Recunoașterea rolului diplomației populare în reglementarea conflictului; 	<ul style="list-style-type: none"> Intimidarea și persecutarea organizațiilor societății civile de către autoritățile transnistrene; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Informația despre activitatea ONG;

3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă/ Eficiența administrativă

Evoluțiile din domeniul reformei administrației publice centrale (APC) și locale (APL) vizează:

- crearea Oficiului de suport administrativ pentru asistență la implementarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale (HG nr. 1018 din 05.09.2006);
- instituirea fondului fiduciar (semnarea acordului cu BM) pentru susținerea reformei APC;
- desemnarea în cadrul autorităților APC a coordonatorilor de informare și comunicare despre reformă;
- evaluarea stadiului implementării reformei APC: crearea unor instituții centrale noi, desființarea altora; analiza funcțională;
- adoptarea unor hotărâri de Guvern privind funcționarea Ministerului Administrației Publice Locale (MAPL): nr.1059 din 14.09.2006; nr.1060 din 14.09.2006;
- aprobarea Regulamentului cu privire la evidența de stat a organelor centrale de specialitate ale administrației publice (HG nr.1004 din 29.08.2006);
- aprobarea concepției sistemului de control și audit intern în sectorul public;
- adoptarea modificărilor care stabilesc alegerea consiliilor și primarilor de sector în mun.Chișinău (Legea nr. 263-XVI din 28.07.2006);
- adoptarea în prima lectură a unui pachet de legi privind reforma în domeniul autonomiei locale: privind descentralizarea administrativă; privind administrația publică locală; pentru modificarea unor acte legislative din domeniul finanțelor locale;
- se elaborează un proiect de lege cu privire la serviciul public și statutul funcționarului public;
- este aprobată Concepția sistemului informațional automatizat "Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat" (HG nr. 1032 din 06.09.2006);
- este constituită Asociația regiunilor de frontieră "Prut" (11 raioane limitrofe cu România).

Problemele reformei APC și APL:

- Analiza funcțională a constatat că majoritatea autorităților APC cumulează funcții incompatibile, anumite deficiențe fiind prezente și în activitatea unor instituții constituite în timpul implementării reformei APC (Regulamentul și structura Agenției Medicamentului sînt publicate la 01.12.2005 (publicată la 16.12.2006), iar Strategia de reformă a APC a fost aprobată la 30 decembrie 2005 (publicată la 06.01.2006);
- Implicarea instituțiilor administrației publice centrale în analiza funcțională nu este plenară, se atestă formalism. Implementarea prevederilor referitoare la transparența activității, crearea resurselor web se realizează anevoios. Unele instituții centrale nu realizează plenar prevederile ce derivă din Planul de acțiuni pentru implementarea strategiei de reformă a APC (nu sînt aprobate planuri interne; nu sînt create grupuri de lucru);
- Modificările ce prevăd reorganizarea administrației publice locale din mun.Chișinău (crearea consiliilor și primăriilor de sector) sînt apreciate diferit de către reprezentanții ai administrației publice locale și experți în domeniu, fiind indicate o serie de neajunsuri²². Promovarea respectivelor legi s-a făcut fără dezbateri publice și analize fundamentale concludente;
- Proiectele noi de legi privind administrația publică locală, descentralizarea administrativă și finanțele publice locale sînt discutate de către reprezentanții autorităților locale, în cadrul unor seminarii zonale, abia după adoptare în prima lectură;
- Instruirea funcționarilor în domeniul aquis-ului comunitar este insuficientă și are caracter sporadic, capacitățile de expertizare a legislației și proiectelor de acte normative din punct de vedere al corespunderii legislației comunitare nu sînt consolidate.

Evenimente relevante privind **eficiența administrativă**:

- Potrivit unui raport al Băncii Mondiale, Republica Moldova și-a îmbunătățit ușor eficiența guvernamentală în 2005 comparativ cu 2004, dar se află totuși sub nivelul înregistrat în 2002-2003 și este în urma țărilor din regiune;
- Conform datelor Ministerului Finanțelor, aproape 50 la sută din întreprinderile de stat și cu capital public au activat ineficient în anul 2005, pierderile totale însumînd peste 140 mln lei;
- Datele Agenției Naționale pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică (ANRTI) atestă în primul semestru 2006 că numărul conexiunilor la Internet a sporit cu 54,4 la sută față de perioada similară a anului 2005. Rata de utilizare a conexiunilor la Internet, raportată la 100 de locuitori, s-a majorat de la 6,59 la sută în 2005, la 10,15 la sută, în 2006. Conform datelor Întreprinderii de stat „MoldData”²³, lunar în Republica Moldova se înregistrează circa 200 noi site-uri. Cererile de înregistrare

²² Interviuurile lui V.Șarban și M.Roșcovanu, Agenția „Info Prim Neo”;

²³ www.molddata.md.

a întreprinderilor pot fi depuse în formă electronică, prin accesarea paginii web a Ministerului Dezvoltării Informaționale²⁴. Întreprinderea de Stat "Centrul de Telecomunicații Speciale" a inaugurat un Centru electronic de certificare a semnăturilor digitale ale funcționarilor publici.

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții relevante:

- Este adoptată Legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (nr. 206-XVI din 07.07.2006);
- Guvernul a aprobat o hotărâre cu privire la perfecționarea mecanismului de acordare a subvențiilor în agricultură (HG nr. 1043 din 08.09.2006);
- Reprezentanții ai Asociației Investitorilor Străini se declară mulțumiți de mediul de afaceri din Moldova;
- Continuă construcția Terminalului petrolier de la Giurgiulești, chiar dacă au avut loc modificări în administrația și gestiunea investitorilor.

Probleme constatate:

- Raportul experților organizației International Crisis Group „Viitorul incert al Moldovei” afirmă că deși autoritățile Moldovei și-au anunțat dorința de a adera la UE, angajamentele și eforturile nu au fost capabile să rezolve mai multe probleme care persistă ultimii 15 ani²⁵;
- Politica autorităților de atragere a cadrelor didactice în învățământul preuniversitar se dovedește a fi inefficientă;
- Conform declarațiilor reprezentanților Ligii farmaciștilor din Moldova, piața farmaceutică se află în pragul unui dezastru, generat de decizia Guvernului despre implementarea sistemului automatizat "Nomenclatorul de stat al medicamentului";
- În trimestrul II al anului curent populația economic activă în Republica Moldova constituia circa 1 milion 410 mii de persoane, fiind în scădere cu 3 la sută față de trimestrul respectiv al anului 2005.
- Fondul Monetar Internațional a redus de la 6% la 3% prognoza privind creșterea economică în Republica Moldova în 2006²⁶. A fost revizuită în sens negativ rata inflației, pînă la 10,5%, față de 9,4% anterior, precum și balanța contului curent - de la 5,4% la 10,5% în raport cu PIB;
- Aplicarea sistemului comercial preferențial GSP Plus al Uniunii Europene în comerțul cu Republica Moldova nu a avut efectul scontat;
- Compania americană Intercomsoft LTD a acționat Guvernul RM în Arbitrajul Internațional de la Geneva, cerînd recuperarea prejudiciilor în sumă de 41 mln dolari SUA, pentru neonorarea obligațiilor contractuale;
- Se atestă cazuri de revizuire a rezultatelor privatizării (Clădirea fostului Sanatoriu „Legkovic”);
- Modificările operate în Legea cu privire la patenta de întreprinzător (prin Legea nr.208-XVI din 07.07.2006), care prevăd anularea treptată a patentelor, sînt apreciate negativ de reprezentanții ai businessului.

Depolitizarea administrației publice / Interferența intereselor economico-administrative și politice

Evoluții:

- La 18 august Guvernul a abrogat propria Hotărâre nr.834 din 26.07.2004 privind unele măsuri de reglementare a achiziționării și exportului de cereale și produse cerealiere;
- Sînt adoptate: Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător (nr. 235-XVI din 20.07.2006) și Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.146-XIII din 16 iunie 1994 cu privire la întreprinderea de stat (nr. 234-XVI din 20.07.2006);
- Guvernul a elaborat un plan de implementare a Strategiei de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător;
- Potrivit unui raport al Băncii Mondiale și Corporației Financiare Internaționale, Republica Moldova este apreciată drept o țară cu un cost mediu al reglementării afacerilor (pe locul 88 din 175)²⁷;
- Este elaborat un proiect de lege privind administrarea și deetatizarea proprietății publice;

Probleme:

- Resurse bugetare considerabile sînt utilizate în scopuri administrativ-politice (declarațiile unor consilieri municipali²⁸; HG nr.1024 din 6 septembrie 2006);

²⁴ www.mdi.gov.md/servic_online_md.

²⁵ Moldova's Uncertain Future, *Crisis Group Europe Report N°175*, www.crisisgroup.org;

²⁶ Raportul FMI cu privire la perspectivele dezvoltării economiei mondiale (World Economic Outlook);

²⁷ Publicația „Doing Business 2007.How to reform”, www.doingbusiness.org.

- Decizia autorităților municipale de a redirecționa unele rute de microbuz a provocat nemulțumirea conducătorilor auto și a pasagerilor;
- Implementarea Hotărârii Guvernului cu privire la implementarea sistemului automatizat "Nomenclatorul de stat al medicamentului" a provocat conflicte, declararea grevelor;
- Limitarea numărului de locuri la anumite specialități din învățământul superior a generat creșterea taxelor de studii în învățământul privat, a provocat nemulțumirea abiturienților;

Probitatea și transparența guvernării/ Combaterea corupției

Evoluții:

- Guvernul a aprobat o hotărâre privind expertiza coruptibilității proiectelor de acte legislative (HG nr. 977 din 23.08.2006);
- Guvernul a aprobat un proiect de lege care propune modificarea Legii serviciului public, a Legii privind combaterea corupției și protecționismului și a Codului penal, în scopul de a institui exigențe speciale pentru funcționarii publici și a-i obliga să denunțe comiterea infracțiunilor de corupție;
- Procuratura generală (PG) și Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC) au prezentat rapoarte despre activitatea în domeniul prevenirii și combaterii corupției²⁹;
- Sînt depistate încălcări în activitatea unor întreprinderi din sectorul energetic (SRL „Găgăuz Gaz”, Î.S. „Moldelectrica”);
- În cadrul unor autorități publice au fost deschise linii telefonice „de încredere”, menite să faciliteze transparența activității respectivelor instituții și să contribuie la combaterea manifestărilor de corupție ale angajaților.

Problemele la capitolul transparență și combaterea corupției:

- Crearea paginilor web oficiale ale instituțiilor publice, conform cerințelor HG nr.668 din 19.06.2006 nu este asigurată. La finele lunii septembrie paginile web rămîneau cele anterioare, slab actualizate. Mai multe instituții nu au creat propriile pagini (inclusiv ministere și alte autorități centrale);
- Nu există o pagină web despre reforma APC;
- Expertii Agenției State of World Liberty au dat publicității un nou *rating mondial al libertății*, potrivit căruia Republica Moldova este plasată pe locul 93 din 159 de incluse în top³⁰;
- Modul în care au fost prezentate și date publicității informațiile din declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale demnitarilor a bulversat opinia publică și a provocat aprecieri negative din partea societății;
- La ședința Consiliului Suprem de Securitate Președintele Republicii Moldova a calificat drept nesatisfăcătoare îndeplinirea de către Serviciul de Informații și Securitate a funcției de asigurare a securității economice a statului;
- În cadrul unei ședințe cu participarea tuturor conducătorilor instituțiilor centrale din stat (Guvern, Parlament, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Curtea Constituțională, SIS, CCCEC etc.), Președintele Republicii Moldova s-a declarat nemulțumit de nivelul corupției atestat în prezent în instituțiile publice, declarînd că toate instituțiile au restanțe la acest capitol;
- Modificările incluse în Codul electoral au omis prevederile detaliate referitoare la declarațiile de venituri și averi ale candidaților, situație ce reduce transparența și nu contribuie la combaterea corupției politice;
- Sondajul expres al beneficiarilor de servicii ai Inspecției Muncii efectuat de Asociația Transparency International Moldova și un sondaj referitor la plățile neoficiale în domeniul medicinei constată deficiențe serioase și existența practicilor de corupție³¹;
- Declarațiile oficialilor despre asigurarea transparenței și consultarea publică a proiectelor de decizii sînt contrazise de afirmațiile reprezentanților societății civile (sindicate, ONG);
- Curtea de Conturi a Republicii Moldova a constatat mai multe încălcări și nereguli la execuția bugetului municipiului Chișinău în anul 2005, acestea fiind o consecință a nerespectării prevederilor actelor legislative și normative, precum și a controlului ineficient asupra executării lor;
- O perioadă îndelungată de timp a activat un grup criminal care, uzurpînd calități oficiale (de angajați ai CCCEC) a putut estorca bunuri materiale valoroase, agenții economici preferînd plățile în loc de denunțare.

²⁸ http://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2006/08/printable/060829_moldova_primar_acuzatii_detunare.shtml;

²⁹ Conform comunicatelor oficiale, PG a determinat motivele corupției în interiorul procuraturii și factorii negativi care contribuie la răspîndirea ei, fiind constatate 54 de încălcări comise de procurori. CCCEC a intentat în primele 9 luni ale anului peste 260 de dosare penale, dar de cele mai multe ori, persoanele mituite își continuă activitatea, fără a fi sancționate.

³⁰ www.stateofworldliberty.org/report;

³¹ www.transparency.md.

Grila de monitorizare 3. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Reforma administrativă / Eficiența administrativă</p>	<ul style="list-style-type: none"> Reforma APC se realizează conform planului stabilit, cu anumite restanțe; Reforma APL a demarat prin aprobarea conceptuală a unor proiecte de legi; Sectorul Tehnologiilor Informaționale (TI) se dezvoltă dinamic; 	<ul style="list-style-type: none"> Strategia de reformă a APC; PAUERM; Recomandările CE; Activitatea sectorului neguvernamental; Monitorizarea internă; Participarea fragmentară a Parlamentului și forțelor politice parlamentare în procesul de reformă a APC; 	<ul style="list-style-type: none"> Se efectuează analiza funcțională a autorităților centrale; Sînt reorganizate, create, desființate unele instituții centrale; Crearea fondului fiduciar, a Oficiului de suport administrativ pentru reforma APC; Aprobarea unor acte normative în domeniul APC; Se realizează instruirea periodică a funcționarilor; Sînt aprobate legi care determină reorganizarea administrativă în mun.Chișinău; Cîteva proiecte de legi privind reforma APL sînt adoptate în prima lectură de Parlament; Sectorul public cunoaște evoluții în domeniul dezvoltării informaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea Unității de coordonare a reformei, a Comisiei guvernamentale; Atitudinea autorităților centrale, atenția acordată reformei; Asistența internațională; Participarea ONG; Dezvoltarea tehnologiilor informative; 	<ul style="list-style-type: none"> Un Program detaliat și concret de implementare a PAUERM nu este adoptat oficial (de Guvern sau Parlament); Politicizarea și controlul excesiv exercitat asupra autorităților APC; Nu este creată o unitate cu atribuții în serviciul public la nivel central; Promovarea unor decizii fără consultare prealabilă calificată (în domeniul APL, APC); Caracterul spontan și analiza insuficientă a necesităților creării unor instituții, acordarea autorităților APC a atribuțiilor improprii; Politica de personal în serviciul public nu cunoaște reforme serioase; Resurse financiare insuficiente, utilizarea unor resurse pentru acțiuni fără prioritate; 	<p>+ 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Noutățile reformei APC, rapoartele de implementare; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Resursele web; Mass-media; Expertizele independente ale unor proiecte de legi;
<p>Stabilitatea politicii de guvernare</p>	<ul style="list-style-type: none"> Continuă realizarea Programului de guvernare, a programelor și strategiilor anterior adoptate, cu anumite restanțe de termen și impact; Unele reforme inițiate anterior se dovedesc a fi puțin eficiente; Continuă negocierile cu UE pentru facilitarea regimului de vize, semnarea unui acord de preferențe comerciale autonome; 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea politică și social-economică (relativă); Asistența internațională; PAUERM; SCERS; 	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea unor acte legislative și normative menite să consolideze intențiile Guvernului; Agenții economici din Transnistria continuă să se înregistreze la Chișinău; Reforma în domeniul salarizării nu are un impact major; Prognoza creșterii economice este redusă considerabil; Unele decizii sînt apreciate negativ de subiecții vizați (farmacii, micul business); Guvernul este acționat în judecată pentru neîndeplinirea unor obligații contractuale; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea între partide parlamentare, instituțiile centrale; Consecvența și evaluarea periodică a implementării unor decizii; Asistența internațională; 	<ul style="list-style-type: none"> Conjunctura economică; Impactul embargoului economic al Federației Ruse, creșterea prețurilor la resurse energetice; Lipsa progresului în reglementarea transnistreană; Revizuirea unor decizii anterioare (cazul sanatoriului „Legcovic”); Unele decizii promovate de autorități afectează situația subiecților (farmacii private, rutele de microbuze, anularea patentei de întreprinzător); 	<p>+ 0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele și estimările unor instituții internaționale (FMI, BM, Crisis Group); Mass-media; Comunicatele oficiale; Estimările autorilor;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Depolitizarea administrației publice / Interferența intereselor economico-administrative și politice	<ul style="list-style-type: none"> Politizarea administrației publice centrale și locale persistă; Sînt elaborate și adoptate acte legislative pentru reducerea interferențelor neadecvate; 	<ul style="list-style-type: none"> Politica de guvernămînt, consolidarea verticalei puterii; Controlul exercitat de partidul de guvernămînt asupra administrației la nivel central și regional (raional); Implementarea reformei regulatorii; Activitatea exponenților businessului; Interesele economice ale elitei guvernante; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate: Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la întreprinderea de stat; Este elaborat un proiect de lege privind administrarea și deatizarea proprietății publice; Resurse bugetare considerabile sînt alocate pentru manifestări politice, propagandistice, nu în sfere prioritare; Promovarea unor decizii controversate provoacă ripostă (istoria integrată); Se atestă îmbunătățiri în domeniul inițierii și derulării afacerilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Reforma regulatorie; Poziția mai activă a reprezentanților business-ului, consultarea lor; 	<ul style="list-style-type: none"> Deciziile autorităților sînt determinate de politica de guvernare, nu corespund deplin necesităților obiective; Sistemul de încadrare în serviciul public nu este modificat, rămîn valabile criteriile politice; Privatizarea stagnează; Agenția de protecție a concurenței nu este creată; Funcționarii continuă să dețină funcții remunerate în consilii de administrare, observare ale agenților economici; 	+ 0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Hotărârile Curții de Conturi; Informația despre numirile în funcții; Mass-media; Estimările autorilor; Stenogramele ședințelor Parlamentului;
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	<ul style="list-style-type: none"> Un nivel satisfăcător al transparenței este asigurat la nivel parlamentar, de către unele instituții centrale; La nivelul Guvernului, instituțiilor centrale și locale ale administrației publice nivelul transparenței este încă redus; 	<ul style="list-style-type: none"> PAUERM; Recomandările CE; PA în domeniile combaterii corupției, asigurării drepturilor omului; Monitorizarea externă; Transmiterea în direct a ședințelor Parlamentului; 	<ul style="list-style-type: none"> Proiectele de acte legislative, ordinea de zi, stenogramele ședințelor plenare sînt plasate pe pagina web a Parlamentului; MEC, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, instituții autonome consultă unele proiecte de acte normative; MAEIE cooperează cu ONG și alți factori la monitorizarea implementării PAUERM; Este pusă în aplicare HG despre paginile web ale instituțiilor centrale; 	<ul style="list-style-type: none"> Concepția cooperării Parlamentului cu societatea civilă; Activitatea ONG-urilor specializate în domeniu; Colaborarea politică parlamentară; Creșterea numărului de utilizatori ai TI; 	<ul style="list-style-type: none"> Interoperabilitatea și integrarea redusă a sistemelor informaționale ale diverselor instituții publice; Lipsa unor sisteme valoroase de informare publică gratuită; Costurile ridicate ale tehnologiilor și tehnicii informaționale; Nivelul insuficient de instruire a personalului public (în TI, management modern); 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Resursele web; Rapoartele instituțiilor naționale și internaționale; Mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> Se atestă anumite evoluții în domeniul prevenirii și combaterii corupției, dar acestea rămîn insuficiente și adesea superficiale; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; Atitudinea autorităților centrale; Activitatea ONG; Implementarea strategiei în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt intentate noi cauze pentru infracțiuni de corupție; Cauze anunțate anterior anticorupție nu sînt duse la finalul corespunzător; Curtea de Conturi continuă să constate încălcări în administrarea patrimoniului și finanțelor publice; Adoptarea unei hotărîri de Guvern despre expertiza coruptibilității proiectelor de acte legislative și normative; Tolerarea încălcărilor admise de către funcționari protejați de guvernare; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea organelor de drept, analizarea periodică a situației în domeniu; Activitatea ONG-urilor (Alianța anticorupție ș.a.); 	<ul style="list-style-type: none"> Condamnărilor reale rare, calitatea joasă a dosarelor instrumentate pentru corupție; Transparența redusă în instituții publice, partide; Abordarea insuficientă a problemei „corupției mari”; Controlul parlamentar insuficient; Eficiența redusă a justiției; Legislația despre declararea averilor și veniturilor nu este perfecționată; 	+ 0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele PG, CCCEC; Rapoartele ONG naționale și internaționale; Mass-media; Estimările autorilor;

4. JUSTIȚIA

Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii

Evoluții în domeniu:

- Parlamentul a adoptat un șir de modificări în legislația despre statutul judecătorului și organizarea judecătorească, cu scopul declarat de a consolida independența și eficiența justiției (Legea nr. 247-XVI din 21.07.2006), dar respectivele modificări nu sînt puse în aplicare;
- Legea cu privire la sistemul de executare silită (nr. 204-XVI din 06.07.2006) are menirea de a consolida capacitățile de respectare a legii, îndeplinirii silită a hotărîrilor judecătorești;
- În prima lectură a fost adoptat proiectul Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală. Se propune reglementarea statutului persoanei care exercită urmărirea penală, consolidarea principiilor ce guvernează respectiva activitate;
- CSM a totalizat rezultatele activității Colegiului de calificare și Colegiului disciplinar în semestrul I al anului 2006 (Hotărîrile CSM nr.159/11 și 160/11 din 13.07.2006);
- Colegiul procuraturii RM a totalizat activitatea desfășurată de organele procuraturii în primul semestru al anului 2006, inclusiv participarea la implementarea PAUERM (asigurarea respectării legislației cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului, intereselor statului, prevenirea și combaterea corupției; problemele combaterii torturii, tratamentelor inumane sau degradante, asigurarea drepturilor minorilor);
- Conform statisticii Procuraturii, se atestă o reducere a numărului de cauze ce se examinează o perioadă îndelungată în instanțele de judecată³²;
- Vânzarea unui imobil la licitație permite deponenților Concernului „Intercapital” să recupereze circa 20% din sumele ce le revin în baza titlurilor executorii;
- Guvernul a expediat Parlamentului un proiect de lege menit să consolideze reglementările referitoare la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești³³.

Problemele și restanțele în domeniu:

- În cadrul Conferinței „Mersul reformei judiciare în Republica Moldova. Realizări. Probleme. Perspective”, au fost enunțate o serie de deficiențe și exprimate doleanțele privind redresarea situației în justiție: reducerea termenelor de examinare a cauzelor; asigurarea executării eficiente a deciziilor judecătorești; afirmarea și consolidarea respectului față de lege; îmbunătățirea situației și mecanismelor administrării justiției, a gestionării instanțelor judecătorești; sporirea asigurării financiare și tehnico-materiale a sistemului; combaterea corupției, a nihilismului magistraților; ridicarea autorității sistemului judiciar; - asigurarea accesului la justiție eficientă și echitabilă;
- La reuniunea VI a Subcomitetului Republica Moldova - Uniunea Europeană³⁴, experții europeni au remarcat, la capitolul reformă judecătorească, necesitatea implementării noilor modificări legislative privind independența și imparțialitatea justiției; necesitatea definitivării proiectului Strategiei complexe de reformă a sistemului de justiție;
- Președintele RM consideră drept direcții prioritare ale activității Ministerului Justiției executarea hotărîrilor judecătorești; redresarea cardinală a situației din sistemul penitenciar; perfecționarea cadrului legislativ și normativ;
- Nu sînt revizuite împluternicirile extinse ale Procuraturii generale, conform recomandărilor CE;
- Sistemul Procuraturii nu este reformat în continuare (rămîne valabilă numirea politică a conducătorilor).

Independența politică/ Transparența

- Studiul „Viitorul incert al Moldovei” relevă opinii conform cărora în Republica Moldova independența justiției nu este consolidată, persecuțiile pe criterii politice nu sînt excluse³⁵;
- Ex-ministrului apărării Valeriu Pasat i s-a intentat un nou dosar penal, pentru „contrabandă cu arme și abuz în serviciu”;
- Reprezentanți ai partidelor politice afirmă că li se fabrică dosare, pe motive politice³⁶;

³² La 30.06.2006 în instanțele de judecată se examinau cu un termen ce depășește un an 192 cauze (în anul 2005 – 469 cauze) în privința la 372 inculpați.

³³ Conform Programului legislativ pentru anii 2005 – 2009 (secțiunea I pct.27), legea respectivă urma să fie adoptată pînă la finele anului 2005;

³⁴ Subcomitetul "Vămile, cooperarea transfrontalieră, spălarea banilor, drogurile, migrația ilegală".

³⁵ Moldova's Uncertain Future, *Crisis Group Europe Report N°175, 17 August 2006*, www.crisisgroup.org.

³⁶ Declarațiile vicepreședintelui PSDM E.Mușuc.

- Numirea judecătorilor de către puterea politică (Parlament, Președintele RM) este târăgănată, se realizează timp îndelungat; mecanismul nou, menit să evite refuzurile neîntemeiate nu este aplicat eficient;
- Informarea și transparența actului de justiție nu sînt asigurate prin mijloace și proceduri eficiente.

Modificări legislative și normative relevante

- Este adoptată și pusă în aplicare Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la avocatură (nr.215-XVI din 13.07.2006);
- Prin Legea nr. 264-XVI din 28.07.2006, Codul de procedură penală a fost supus unor modificări esențiale referitoare la exercitarea urmăririi penale, aplicării măsurilor de constrîngere (reținere, arest);
- A fost adoptată Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă (244-XVI din 21.07.2006), care aduce prevederile Codului în concordanță cu recomandările experților internaționali (recomandările CE);
- Legea cu privire la sistemul de executare silită (nr. 204-XVI din 06.07.2006) a intrat în vigoare la 11 august 2006;
- La 21 iulie 2006 a fost adoptată Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative care asigură organizarea și funcționarea sistemului judecătoresc³⁷;
- Prin Hotărîrea Guvernului nr.1052 din 12.09.2006, Institutul Republican de Expertiză Judiciară și Criminalistică de pe lângă Ministerul Justiției a fost reorganizat în Centrul Național de Expertize Judiciare.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

- S-a constituit Consiliul Institutului Național al Justiției, au fost aleși membrii Consiliului de Administrare al Institutului din partea corpului judecătoresc. Consiliul de Administrare a anunțat concursul pentru suplinirea postului vacant de director executiv al Institutului Național al Justiției;
- Centrul de Perfecționare a Cadrelor Justiției a organizat mai multe seminarii tematice;
- procurori din Republica Moldova fac stagii în SUA (Programului "Community Connections");
- A fost editată o Culegere de hotărîri explicative ale Curții Supreme de Justiție, care cuprinde hotărîrile adoptate în perioada octombrie 2003-decembrie 2005;
- Banca Mondială a acordat un grant de 380 mii dolari SUA pentru dezvoltare instituțională, în scopul reformării instanțelor de judecată;
- Consiliul Superior al Magistraturii a examinat proiectele bugetelor instanțelor judecătorești pentru anul 2007;
- Prin Legea nr.252-XVI din 26.07.2006 pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2006, bugetul pentru justiție a fost majorat cu 54 milioane de lei, din care peste 52 de milioane au fost alocate în scopul asigurării plății salariilor majorate (alocarea lor era prevăzută de la începutul anului). Prin aceeași lege au fost alocate resurse suplimentare și pentru remunerarea avocaților din oficiu;
- Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2007-2009 (HG nr. 813/11.07.2006) prevede majorarea neînsemnată a cheltuielilor doar pentru dezvoltarea sistemului de pregătire a cadrelor în domeniul justiției și îmbunătățirea condițiilor de detenție în penitenciare.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

- Institutul de Reforme Penale a organizat un șir de conferințe și mese rotunde vizînd tematica căilor alternative de pedeapsă (munca neremunerată în folosul comunității), pregătirea pentru eliberare și resocializarea deținuților;
- Cu suportul UNICEF în Moldova este editat „Manualul formatorului în domeniul justiției juvenile”;
- PNUD Moldova a lansat o campanie de distribuire a materialelor de informare persoanelor aflate în detenție;
- Volumul producției fabricate de către deținuți de la începutul anului curent este mai mare decît cel planificat inițial;
- Colaboratori ai Departamentului Instituțiilor Penitenciare (DIP) din cadrul Ministerului Justiției al RM efectuează stagii și vizite de studiu la administrații penitenciare din țările care au acces în UE;
- Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (avocații parlamentari) a asigurat monitorizarea situației din majoritatea penitenciarelor din Moldova, constatînd mai multe nereguli comune (suprapopulare, alimentare insuficientă, grad înalt de îmbolnăvire; dotare insuficientă cu medicamente etc.).

³⁷ La finele lunii septembrie 2006 modificările respective nu erau încă publicate și puse în aplicare.

Grila de monitorizare 4. Justiția

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii	<ul style="list-style-type: none"> Nu se atestă evoluții majore care să determine consolidarea independenței și a statutului magistraților; Sînt adoptate anumite modificări legislative, dar fără a fi puse în aplicare practică; Respectarea legii este lezată de eficiența redusă a justiției; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; Recomandările CE; PAUERM; Controlul guvernării asupra sistemului; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate modificări într-un șir de legi, menite să perfecționeze activitatea avocatului, examinarea cauzelor penale și civile; Este adoptată Legea cu privire la sistemul de executare silită; Se atestă o ușoară reducere a numărului de cauze examinate o perioadă îndelungată; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Implementarea PAUERM, a recomandărilor CE; Hotărârile CEDO; Implicarea mai activă a Parlamentului și reprezentanților sistemului în procesul de reformare legislativă; Activizarea eforturilor autorităților; 	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea lentă a reformelor; Stagnarea reformelor Procuraturii, MAI, SIS; Dotarea și asigurarea tehnico-materială insuficientă; Nihilismul juridic, inclusiv comportamentul unor mari demnitari; Numărul insuficient de judecători și procurori (sarcina mare de cauze); Numărul mare de decizii judecătorești neexecutate; Funcționarea puțin eficientă a poliției judecătorești; Tergiversarea redactării hotărîrilor judecătorești, calitatea redusă a argumentării deciziilor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Materialele Conferinței dedicate reformei judiciare; Informația despre activitatea CSM, procuraturii; Mass-media; Stenogramele ședințelor Parlamentului;
Independența politică / Transparența	<ul style="list-style-type: none"> Măsuri eficiente pentru asigurarea independenței nu pot fi constatate; Evoluțiile înregistrate se referă la adoptarea unor acte care pe viitor trebuie să contribuie la creșterea indicatorilor; CSM nu s-a afirmat în calitate de instituție principală competentă în sfera autoadministrării judecătorești; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesele elitei guvernante; Autoritatea redusă a puterii judecătorești; Adoptarea unor acte legislative care largesc împuternicirile organelor represive (CCCEC, MAI, procuratură); 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate modificări în legislația despre statutul judecătorului, organizarea judecătorească; Măsuri represive sînt aplicate abuziv, în scop de intimidare; Este păstrat controlul politic asupra procuraturii, MAI, CCCEC; A crescut numărul condamnărilor „reale” la privațiune de libertate, a scăzut numărul condamnărilor condiționate; Principiul repartizării aleatorii a dosarelor nu este consolidat, detaliat și aplicat plenar; Deciziile judiciare sînt influențate de factori subiectivi; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea internă și externă; Activitatea factorilor din sistem; Intervențiile mass-media; Intervențiile unor partide de opoziție; Activitatea ONG; Condamnărilor RM de către CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Modificările legislative care acordă drepturi largite organelor de reprimare pot afecta independența judecătorilor; Atitudinea forței politice guvernante, implicarea redusă a opoziției; Activitatea ineficientă a CSM; Mecanismul puțin transparent de promovare și numire în funcții; Corupția din sistem; Tergiversarea examinării unor dosare cu rezonanță majoră; Măsuri de constrîngere neadecvate (aplicarea arestului fără motivare corespunzătoare); 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Rapoartele unor instituții internaționale (Crisis Group ș.a.); Declarațiile partidelor politice; Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Factorii decizionali nu manifestă preocupări pentru creșterea transparenței în sistem; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabili; 	<ul style="list-style-type: none"> Informațiile despre derularea și soluțiile din procese nu sînt date publicității; Paginile web ale instituțiilor justiției sînt incomplete, slab actualizate; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea unor organizații internaționale (OSCE); Activitatea ONG-urilor și a apărătorilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Numărul infim de publicații informative, despre practica judiciară, Lipsa paginilor web ale instanțelor principale; Capacitățile instituționale și dotările insuficiente; Interesul selectiv și redus al mass-media; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Publicații specializate; Resursele web;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială	<ul style="list-style-type: none"> Instruirea se efectuează în cadrul sistemului vechi; Nu se atestă o creștere esențială a dotărilor materiale și financiare; 	<ul style="list-style-type: none"> Recomandările CE; Atitudinea puterii legislative și executive; Situația economică precară; 	<ul style="list-style-type: none"> Centrul de perfecționare, instituții internaționale, ONG-urile organizează activități de instruire; Sînt constituite organele de conducere ale INJ; Dotările pentru judecători/procurori sînt inferioare dotărilor puterii legislative și executive; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența internațională; Activitatea ONG; Gestionarea independentă a resurselor de către instanțele judecătorești; 	<ul style="list-style-type: none"> INJ nu activează; Caracterul sporadic al instruirii; Pregătirea insuficientă a tinerilor magistrați; Lipsa unei strategii naționale de finanțare prioritară a justiției; Controlul formării bugetelor de către executiv; Aprobarea de către Parlament a resurselor insuficiente, în favoarea altor instituții și priorități discutabile; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informațiile și rapoartele instituțiilor specializate, ale ONG; Resursele web; Alocuțiunea Președintelui CSJ la Conferința aniversară; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Mass-media;
Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate modificări în legislație menite să lărgescă aplicarea pedepselor alternative; Derulează programe speciale (justiție juvenilă, muncă neremunerată, probațiune); 	<ul style="list-style-type: none"> PAUERM; PA în domeniul drepturilor omului; Monitorizarea internațională; 	<ul style="list-style-type: none"> Mai multe persoane sînt condamnate la sancțiuni neprivative de libertate, nu sînt înstrăinate de societate; Colaboratorii organelor de drept, ai instituțiilor penitenciare sînt instruiți special; A scăzut puțin nivelul delincvenței juvenile; A crescut procentul de persoane condamnate la pedepse neprivative de libertate (amendă și muncă neremunerată); 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Activitatea ONG-urilor specializate; Crearea structurilor, desemnarea funcționarilor specializați, instruirea specială a funcționarilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Nu sînt adoptate legile cu privire la medierea în cauzele penale și civile; Nu este promovat proiectul de lege cu privire la probațiune; Nu este adoptat noul Cod contravențional; Cunoașterea insuficientă a noilor mecanisme; Resurse financiare și materiale insuficiente; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația despre activitatea procuraturii, DIP, ONG-urilor specializate; Resursele web (MJ, PG);
	<ul style="list-style-type: none"> Se atestă o îmbunătățire a situației în instituțiile penitenciare, dar condițiile de detenție rămîn necorespunzătoare; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea internațională; Punerea în aplicare a Codului de executare; PA în domeniul drepturilor omului; Atitudinea conducătorilor de rang înalt (Parlament, Guvern). 	<ul style="list-style-type: none"> Se efectuează reconstrucții și reparații în penitenciare, se planifică construcția unor instituții penitenciare conforme standardelor internaționale; Se implementează programe de resocializare, pregătire de eliberare; de informare a deținuților; Numărul de îmbolnăviri grave se reduce; Deținuții își asigură o parte din sursele de întreținere prin munca desfășurată; 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea mai responsabilă a factorilor de decizie; Asistența internațională, obținerea unor oportunități de finanțare de la UE (programe Twinning); Monitorizarea situației de către avocații parlamentari; Activitatea Comitetului pentru plîngeri; Instruirea personalului; 	<ul style="list-style-type: none"> Starea precară a instituțiilor penitenciare; Insuficiența de resurse alocate; Nu sînt construite case de arest; Suprapopularea penitenciarelor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația despre activitatea DIP; Resursele web; Informația despre activitatea CDOM (avocații parlamentari); Mass-media;

5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE

Reducerea sărăciei

Datele statistice pentru anul 2005 anunțate recent confirmă temerile noastre exprimate în edițiile anterioare (Euromonitor 2 și Euromonitor 3) că indicatorii sărăciei în anul 2005-2006 s-au înrăutățit. Incidența sărăciei a crescut în ansamblu pe țară de la 26% în 2004 la 29% în 2005. Creșterea incidenței sărăciei se explică prin înrăutățirea situației financiare a locuitorilor rurali. Evoluțiile din anul curent în agricultură, în general, și în viticultură, în mod special, ne fac să credem că incidența sărăciei rurale a continuat să crească și pe parcursul anului 2006. Estimările mai arată de asemenea că în 2005-2006, mai repede decât sărăcia în general, a crescut și incidența sărăciei în rândul copiilor, cei mai afectați rămânând copiii din mediul rural. În 2006 nu am remarcat careva inițiative de politici economice și sociale efective care ar permite să se atenueze riscurile de sărăcie a locuitorilor rurali și a copiilor.

Salariul mediu pe economie au continuat să crească în trimestrul trei 2006. În expresie reală, în ianuarie-septembrie 2006 salariile erau cu 14% mai mari decât în 2005. În același timp, creșterea salariilor medii continuă în paralel cu reducerea numărului de locuri de muncă în câteva sectoare importante (în particular, a scăzut numărul de salariați în agricultură și în industria vinicolă). De asemenea, au crescut și veniturile provenite din emigrare. Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei transferurile veniturilor provenite din munca prestată peste hotare au constituit în primele două trimestre 413 milioane USD, în creștere cu 7,6% față de 2005. În același timp, se face remarcată o estompare a ritmurilor de creștere a acestor venituri, care în prima jumătate a anului 2005 au crescut cu 55% față de 2004. Conform estimărilor noastre, în primele trei trimestre veniturile provenite din munca prestată peste hotare în primele trei trimestre au constituit circa 710 milioane USD, cu 12% mai mult decât în 2005.

Este curios că în 2006 Biroul Național de Statistică nu a publicat nici o informație asupra veniturilor și cheltuielilor populației și nici asupra nivelului de trai. De asemenea, nu mai sînt disponibile pentru publicul larg nici bazele de date pentru Sondajul Bugetelor Gospodăriilor Casnice, deși în anii precedenți acestea erau publicate (în prezent ele pot fi obținute numai după depunerea unei solicitări în scris). Aceste impedimente complică analiza adecvată a fenomenului sărăciei în țara noastră de către organizațiile de cercetare neguvernamentale. Cauzele acestei situații sînt obscure. Păreră noastră este că unul din factorii care determină lipsa de transparență a datelor statistice este cenzura latentă instituită vizavi de unele chestiuni „sensibile”.

Consolidarea creșterii economice

În trimestrul doi a continuat „răcirea” economiei naționale. După ce în primul trimestru PIB a crescut cu 6,2%, în trimestrul doi creșterea a constituit numai 4%, iar în trimestrul trei, conform estimărilor noastre, 2-3%. Alte date statistice care confirmă temperarea creșterii economice sînt:

- recesiunea industrială de 7% în primele nouă luni ale anului curent;
- reducerea producției agricole din primele nouă luni ale anului curent (-4%);
- scăderea volumului exporturilor cu 8% în ianuarie-septembrie;
- scăderea cu 6% a cantității de mărfuri transportate în ianuarie-mai.

Reducerea ritmurilor de creștere este determinată de suprapunerea a cîțiva factori esențiali:

- Creșterea economică din 2000-2005 a fost în mare măsură o creștere de restabilire ce în mod firesc a urmat perioadei anterioare de recesiune economică (1991-1999) și nu a fost determinată de careva schimbări calitative majore;
- Majorarea prețurilor la gazul natural importat din Federația Rusă a fost un șoc extern care a afectat în mod serios producția în câteva ramuri industriale: producție sticlei, cimentului și conservelor;
- Interdicția de către Federația Rusă a importurilor de vinuri din Republica Moldova a fost un alt factor de șoc extern pentru vinificație și viticultură, precum și pentru o serie de ramuri conexe (producția utilajului tehnologic și de laborator, producția materialelor auxiliare pentru producerea vinului, ambalajul de sticlă și carton, materiale de îmbuteliere, serviciile de transport);
- Blocarea de către Transnistria a magistrelor de transport feroviar s-a soldat cu reducerea cantității de mărfuri și pasageri transportați și majorarea distanțelor parcurse.

Începînd cu 1 ianuarie 2007 un alt șoc pentru economia Moldovei ar putea fi anularea de către România a regimului de liber schimb cu Republica Moldova după aderarea sa la UE. În același timp, este de așteptat ca efectele comerciale negative pe termen scurt să fie compensate de preferințele comerciale mai favorabil pe care Moldova le-ar putea obține din partea UE și de investițiile străine directe care ar putea stimula comerțul pe termen lung.

Cooperarea cu instituțiile financiare internaționale

În trimestrul doi 2006 Consiliul Executiv al FMI a aprobat Acordul cu Republica Moldova pentru o perioadă de trei ani pe baza Mecanismului pentru Reducerea Sărăciei și Creșterea Economică. În trimestrul trei Republica Moldova a fost vizitată de cîteva misiuni de asistență tehnică (pentru îmbunătățirea capacităților guvernului de luptă contra

activităților de spălare a banilor și finanțării terorismului, pentru consolidarea relațiilor dintre BNM și Ministerul Finanțelor, pentru îmbunătățirea capacităților regulatorii ale BNM).

O altă misiune FMI condusă de Thomas Richardson, director-adjunct al Direcției Nord-Est din cadrul Departamentului European al FMI, s-a aflat la Chișinău în perioada 11-25 octombrie, 2006. Sarcina acestei misiune a fost de a evalua performanțele Guvernului și Băncii Naționale a Moldovei în ultimele șase luni vizînd implementarea politicilor macroeconomice și reformelor structurale convenite în Memorandum privind Politicile Economice și Financiare pentru 2006. Concluziile misiunii au fost că Republica Moldova a realizat sarcinile memorandumului pentru 2006. Misiunea intenționează să propună Consiliului Executiv al FMI majorarea sumei împrumutului acordat Republicii Moldova pentru următorii trei ani de la 118 milioane USD pînă la 163 milioane USD ani. Nu este exclus că o tranșă majorată Republica Moldova ar putea primi deja în 2006. Preocupările principale ale FMI vizavi de situația macroeconomică a Republicii Moldova sînt riscurile inflaționiste care s-au agravat pe parcursul anului 2006. Conform datelor statistice, în septembrie 2006 rata anualizată a inflației era de 14,4%, comparativ cu 10,9% în ianuarie 2006. Accelerarea creșterii prețurilor din a doua jumătate a anului subminează șansele de respectare a țintei inflaționiste stabilite la 12%.

Transparența și durabilitatea fiscală

În octombrie 2006 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în primele două lecturi legea bugetului de stat pentru anul 2007. Parametrii bugetului au fost prognozați pornind de la următoarele premise macroeconomice: creșterea PIB în 2007 va fi 4%, cursul valutar mediu anual – 14,6 lei / USD, rata inflației – nu mai mare de 10,5%, datoria publică internă – 3899 milioane lei, datoria externă administrată de guvern – 728 milioane USD. Veniturile totale în bugetul public național vor fi de 19,813 miliarde lei, iar cheltuielile – 19,453 miliarde.

Deși prognozele par a fi prea optimiste, cel mai mult îngrijorează procedura de adoptarea a bugetului. Procedura votării în Parlament a fost însoțită de dezbateri politice minimale, iar la faza de discuții publice implicarea societății civile a fost mai mult formală. De asemenea, sînt inadecvate, la părerea noastră, prioritățile stabilite pentru cheltuieli. În particular, sînt foarte mari cheltuielile alocate pentru repararea și reconstruirea clădirilor guvernamentale, ale instanțelor centrale de judecată și ale unor imobile rezidențiale.

Grila de monitorizare 5. Dezvoltarea și reformele economice și sociale

Indicatori / domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea veniturilor disponibile ale unor segmente ale populației. 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariului real, a transferurilor de peste hotare și a veniturilor provenite din activitate agricolă; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea sărăciei în mediul urban și creșterea inegalităților urban-rural; 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea administrativă a salariilor bugetare; Majorarea pensiilor și a altor plăți sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea prețurilor; Declinul în industria vinificației; Declinul altor ramuri industriale; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor; Datele BNS;
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea sărăciei rurale a continuat, conform estimărilor noastre. 	<ul style="list-style-type: none"> Declinul din agricultură și vinificație. 	<ul style="list-style-type: none"> Înrăutățirea vieții locuitorilor rurali și intensificare emigrării rurale. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea prețurilor la produsele cerealiere în regiune. Intensificarea exporturilor de vinuri spre România. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa accesului la creditul bancar. Accesul complicat la piețele externe de desfacere. Slăbiciunea legăturilor inter-industriale. 	-1,0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor; Datele BNS;
Creșterea economică	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea economică în T2-06 a constituit 4,0%. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea impozitelor nete pe produs și import și creșterea valorii adăugate brute în sectorul serviciilor. Creșterea consumului final al gospodăriilor casnice și investițiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Accentuarea caracterului dezechilibrat (regiuni și sectoare) al creșterii economice în Moldova. Creșterea inegalității veniturilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Menținerea transferurilor de peste hotare la un nivel constant înalt. Majorarea creditului acordat de FMI. Aderarea României la UE în 2007. 	<ul style="list-style-type: none"> Alocarea irațională a resurselor transferate de peste hotare. Majorarea prețurilor la gazul importat din Rusia. Criza exporturilor vinicole. Riscurile comerciale pe termen scurt după aderarea României la UE. 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor; Datele BNM;
	<ul style="list-style-type: none"> Performanțele foarte slabe ale industriei. Declinul industrial în primele nouă luni ale anului a fost de 7%. 	<ul style="list-style-type: none"> Bariere comerciale externe; Competitivitatea redusă a producției industriale autohtone (problema standardelor și calității); 	<ul style="list-style-type: none"> Îngustarea bazei pentru creșterea PIB; Reducerea perspectivelor de creștere a salariilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Existența unor nișe pe piețele central-europene (Polonia, România) și asiatice (China); 	<ul style="list-style-type: none"> Introducerea unor noi sancțiuni sau bariere comerciale de către Federația Rusă; Propagarea crizei; 		
	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariilor reale cu 14% în ianuarie-septembrie. 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea administrativă a salariilor bugetare; Creșterea vânzărilor în sectorul comerțului; 	<ul style="list-style-type: none"> Remunerarea mai bună a factorului muncă; Majorarea veniturilor disponibile; 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariilor în sectorul privat și a celor plătite de concurenței străini în Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea ritmurilor de creștere industrială și riscurile de descreștere a sectorului; Practica de salarizare neoficială; 		
Cooperarea cu IFI	<ul style="list-style-type: none"> FMI a trimis în Republica Moldova misiuni de asistență tehnică. Posibilitatea majorării creditului acordat Republicii Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea consolidării capacităților de politici economice. Atitudinea mai îngăduitoare a FMI față de Moldova care a suferit un șoc macroeconomic în 2006. Necesitatea majorării rezervelor oficiale ale BNM pentru prevenirea crizei valutare. 	<ul style="list-style-type: none"> Resursele alocate vor ajuta la echilibrarea contului curent și la asigurarea echilibrului bugetar. 	<ul style="list-style-type: none"> Inesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Incoerența politicilor structurale; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;
Finanțe publice	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea unor priorități eronate pentru cheltuielile bugetului de stat pentru 2007. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa de responsabilitate socială și politică.. 	<ul style="list-style-type: none"> Alocarea ineficientă a resurselor publice, protecția socială insuficient, lipsa de investiții publice în infrastructură. 	<ul style="list-style-type: none"> Inesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Prevalarea intereselor birocratice și politice asupra intereselor sociale. 	-1	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;

6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Evoluția comerțului internațional

Evoluția nefavorabilă din comerțul internațional s-a perindat pe fundalul perpetuării atât a unor factori interni, cât și externi. Gradul încă redus de competitivitate a produselor autohtone, condiționat de costurile ridicate și managementul ineficient, fac mărfurile moldovenești mai puțin solicitate pe piețele externe. Totodată, embargoul impus în primăvara curentă de către Federația Rusă la exportul producției vinicole din Moldova a afectat practic toți producătorii și exportatorii vinicoli locali, ca de altfel și buna funcționare a economiei în general. Statistica oficială pentru ianuarie-septembrie 2006 (T1-T3) atestă că exporturile au scăzut cu 8,2% față de aceeași perioadă a anului trecut, iar importurile au crescut cu 14,5%.

Valoarea importurilor din luna septembrie, de pildă, a fost de aproape 3 ori mai mare ca cea a exporturilor, iar cea mai mare creștere, de cca 25%, a fost consemnată la importul de produse minerale (petrol, gaze etc.). În ciuda faptului că în august a.c. volumul exporturilor a crescut cu cca 22%, această creștere nu a fost suficientă să îmbunătățească situația ca atare din domeniu. Scăderea exporturilor per total din această perioadă a fost condiționată de diminuarea accentuată a acestora către țările CSI (42,3% per total) cu 23,5%, în special față de Federația Rusă cu o scădere de 45,6%(!). Totodată, exporturile către țările UE (33,3% per total) au crescut cu 6,5% și cu 37,2% pe piețele țărilor din ECE, fapt care s-a datorat în mare parte activității de promovare a produselor autohtone de către oficialități și agenții economici din Republica Moldova.

În cele nouă luni ale anului deficitul comercial al Moldovei înregistrat un nivel exorbitant de aproape 1,125 miliarde USD(!), fiind în creștere cu cca 36% comparativ cu perioada similară din 2005. Guvernatorul BNM declara recent că deficitul îngrijorează însă lucrurile nu sînt atât de proaste din moment ce remitențele continuă să crească. Dar, probabil, acesta a uitat să se întrebe ce va fi cînd transferurile valutare se vor diminua pe parcurs (cercetările anume asta o și demonstrează), mai ales că ele sînt niște surse de finanțare de scurtă durată. Deficitul balanței comerciale reprezintă un handicap major, care cu certitudine își va pune amprenta asupra creșterii economice. Adîncirea acestuia sugerează faptul că economia autohtonă nu este pregătită să facă față cererii interne tot mai mari. Evoluția necontrolată a derapajelor economice (industrie, comerț, agricultură etc), alimentată de un nivel ridicat al consumului, ar putea genera în anii care vin o curbă inflaționistă greu de susținut. Evaluarea, combaterea și eliminarea acestor amenințări ar trebui să reprezinte principală preocuparea a guvernului.

Relațiile comerciale cu Rusia

Relațiile comerciale cu Rusia au degradat constant după ce ultima a impus bariere la importul vinurilor și produselor agroalimentare din Moldova. Negocierile care au avut loc în această perioadă între părți avînd ca principal subiect reluarea exporturilor de vinuri nu și-au atins efectul scontat iar optimismul Chișinăului a fost spulberat. O ședință a comisiei mixte interguvernamentale moldo-ruse urmează să aibă loc în a doua jumătate a lunii noiembrie la Moscova, iar discuțiile vor fi purtate în special pe marginea problemelor ce țin de reluarea exportului de vinuri moldovenești pe piețele rusești și de livrarea gazelor naturale.

În ciuda situației, Federația Rusă continuă să fie unul din principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova. Ponderea Rusiei în exporturile moldovenești a diminuat pînă la 20% în cele opt luni a.c., față de 34,5% în 2005. Totodată, exporturile Moldovei pe piața rusă au scăzut cu aproape 46%. Acest decalaj a dus la o scădere cu cca 12% pe total exporturi. În același timp, importurile din Rusia au crescut de cca 2 ori, în particular pe fondul dublării prețurilor la gazele naturale importate. Considerăm că dacă nu ar fi fost recenta criză în relațiile comerciale cu Federația Rusă, în 2006-2007 Republica Moldova ar fi revenit la nivelul de producție și venituri obținut în 1993. Cu toate că Rusia continuă cu înverșunare să împiedice accesul mărfurilor moldovenești pe propria piață, Chișinăul s-a arătat dispus să susțină Moscova în negocierile acesteia de aderare la OMC.

Politica comercială

Ministerul Economiei și Comerțului (MEC) a prezentat în septembrie a.c. proiectul Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015. Nu știm dacă nouă strategie ar fi mai bună ca cea precedentă, totuși sperăm că autoritățile au asimilat învățămintele generate în relațiile cu „partenerii” de la Est, în particular cu Federația Rusă. Aceasta, în mare parte, ar trebui să promoveze întreprinderile moldovenești care vor să reprezinte Republica Moldova pe piața europeană, după modelul oferit de celelalte state proaspăt aderente, insistînd asupra piețelor unde s-au înregistrat scăderi ale exporturilor. Sperăm ca acest document va marca trecerea de la elaborarea unor strategii la implementarea practică a acestora și nu va avea soarta precedentelor documente care s-au prăfuit pe rafturile mai multor structuri guvernamentale.

Pe parcursul acestui trimestru problema vinurilor moldovenești a fost pusă în discuție la mai multe întruniri naționale și internaționale, precum și în cadrul misiunilor externe ale oficialilor de la Chișinău în unele state europene. De fapt

Moldova va trebui să-și modifice strategia de producere și comercializare a vinurilor atât pe piața internă, cât și pe cea externă. Guvernul a căzut în propria plasă atunci când a impus pentru producători un preț nu mai mare de 0,7 USD pentru un litru de vin, și probabil că aceștia din urmă nu prea s-au grăbit să investească și-n calitate. Nu dorim să invocăm faptul că unele vinuri moldovenești sînt de o calitate proastă, însă țările importatoare, și în general regulile pieței, nu pot recunoaște un vin de calitate la prețuri atât de mici.

În acest sens trebuie neapărat îndeplinite condițiile de producere și export al vinurilor, iar sistemul de control și certificare trebuie să fie mai sofisticat. De exemplu, pe viitor, producătorii vinului vrac ar trebui să-și însoțească produsul destinat exportului pe piețele din exterior pînă la îmbuteliere, pentru a exclude înlocuirea vinurilor de calitate cu altele ieftine. În plus, trebuie să fie investit mult mai mult și mai agresiv în programele de marketing, vinurile moldovenești urmînd a fi prezentate pe noi piețe. Producătorii și exportatorii moldoveni alocuau în programul lor de promovare și marketing doar 1-2% din veniturile obținute în urma comercializării producției, este o sumă infimă dacă e să comparăm măcar și cu România, care alocă în general 10-12% din venituri. Pe plan intern trebuie organizate mai multe „filtre” suplimentare la cele existente, pentru asigurarea calității băuturilor alcoolice.

Tot în această perioadă, Parlamentul a adoptat conceptul modificării Legii cu privire la tariful vamal (adoptat în 1997). Potrivit MEC scopul acestor modificări constă în realizarea unor angajamente internaționale asumate de Republica Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului. Acestea prevăd substituirea sau dezvoltarea unor poziții tarifare la unele categorii de mărfuri sau a unor poziții adiționale. Plafoanele tarifelor vamale vor fi racordate la cerințele organismelor internaționale, respectiv cu ajustarea acestora la rigoriile existente în sectorul de producere și pe piața de desfacere internă. Cele mai multe modificări se referă la mărfurile de proveniență agricolă și vizează importul cărnii, materialului semincer și săditor, importul unor tipuri de materii prime pentru industriile alimentară și ușoară etc.

Regimul comercial cu UE

În T3'2006 exporturile către țările UE și cele din ECE au cunoscut o creștere pronunțată. De exemplu, exporturile în România s-au majorat cu 28,5%, în Slovacia cu 35,2%, în Polonia cu 18%, în Marea Britanie acestea au crescut cu cca 3 ori, în Bulgaria de 2,6 ori, în Franța de 1,7 ori etc. În același timp, au diminuat exporturile spre Italia cu cca 16%. Bineînțeles că gradul de diversificare a exporturilor moldovenești este încă scăzut, iar dependența de exportul a doar unor categorii de mărfuri, cum ar fi produsele agroalimentare, textilele, a accentuat vulnerabilitatea țării pe piețele din exterior. Totodată, nivelul de concentrare a exporturilor este relativ mare. Pondera produselor alimentare, băuturilor alcoolice și tutunului se estimează la cca 35% din exportul total al Moldovei. Avem deci puține produse competitive destinate exportului și probabil că și din acest motiv sistemul GSP plus este valorificat doar în proporție de 60%.

Potrivit autorităților, Uniunea Europeană s-a arătat dispusă să inițieze procedura de elaborare a pachetului de documente pentru acordarea Moldovei a sistemului de preferințe comerciale autonome. Deocamdată însă, pînă la finele acestui an și începutul anului viitor, în RM urmează să aibă loc două misiuni de evaluare ale UE ce vor inspecta întreprinderile potențiale de export. În același timp, apropierea Uniunii Europene de hotarele Republicii Moldova va aduce și efecte economice negative. Uniunea Europeană încearcă să minimalizeze aceste consecințe și prin intermediul politicii de vecinătate, dar aceasta seamănă mai mult cu o eufemizare. Pe de altă parte, credem că Moldova este cea care și-a asumat foarte multe obligațiuni prin Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Moldova, nu și invers. Totul va depinde de insistența guvernului în negocieri și de promptitudinea sau receptivitatea agenților economici de a se conforma standardelor impuse de UE.

În același timp, considerăm că dacă politica agrară a Uniunii Europene nu va suferi modificări cardinale, atunci mărfurile noastre de export, preponderent agricole, la fel ca și mai înainte, nu vor putea concura pe piața europeană. Aceasta se întîmplă din cauza barierei vamale și subsidiilor de care se bucură mărfurile produse în Uniunea Europeană și nu se bucură mărfurile noastre. Guvernul are nevoie de investiții străine masive, indiferent de unde vor veni acestea. Important este să se deschidă locuri de muncă, să se pună pe picioare sectorul productiv, care la rîndul ar diversifica fabricarea unor noi sortimente de mărfuri competitive pe piețele din UE.

Grila de monitorizare 6. Comerțul internațional

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Evoluția comerțului internațional	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea continuă a volumului exporturilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Embargoul Rusiei la produsele moldovenești; Timiditatea firmelor moldovenești de ași diversifica producția; 	<ul style="list-style-type: none"> Criza din sectorul industrial; Riscul unei crize de sistem; Persistă de intensificare a emigrației; 	<ul style="list-style-type: none"> Statutul Moldovei de țară-membră a OMC; Reticența citorva state de a semna acordul cu privire la aderarea Rusiei la OMC; 	<ul style="list-style-type: none"> Persistă temeri de introducere a unor noi bariere comerciale (Rusia, Ucraina); Situația incertă a muncitorilor moldoveni; 	-1,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea exorbitantă a deficitului comercial; 	<ul style="list-style-type: none"> Cererea internă încă mare; Sectorul productiv este în declin; 	<ul style="list-style-type: none"> Persistența unei societăți consumiste și influența negativă asupra sectorului productiv autohton; Creșterea deficitelor externe (comercial, de cont curent); 	<ul style="list-style-type: none"> Agenții economici au fost „stimulați” să-și diversifice piețele de desfacere; Circumstanțele economice generate favorizează stimularea economisirii; 	<ul style="list-style-type: none"> Prezența încă a unor bariere comerciale din partea UE; Neconformarea produselor locale conform standardelor UE; Calitatea redusă a infrastructurii de transport; 		
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea moderată a exporturilor spre UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Exporturi mai mari spre Slovacia, Polonia, Marea Britanie, Franța și România; 	<ul style="list-style-type: none"> Încercări (pe alocuri reușite) de diversificare a piețelor de export; 	<ul style="list-style-type: none"> Interdicțiile introduse de Rusia vor determina producătorii să-și identifice oportunități alternative în țările UE, ECE și altele; 	<ul style="list-style-type: none"> Unele tendințe de reducere a exporturilor spre Germania și Italia s-au păstrat și în acest trimestru; 		
Relațiile comerciale cu Rusia	<ul style="list-style-type: none"> Blocarea exporturilor de vin și produse alimentare; 	<ul style="list-style-type: none"> Federația Rusă urmărește mai mult niște interese politico-strategice; 	<ul style="list-style-type: none"> Pierderea pozițiilor producătorilor moldoveni pe piața rusă; Reducerea drastică a încasărilor din export; Persistența unor eventuale riscuri de criză în mai multe sectoare ale economiei 	<ul style="list-style-type: none"> Sancțiunile pe motive de calitate nu pot fi impuse în mod unilateral, tuturor producătorilor. Calitatea vinurilor moldovenești a fost recunoscută la mai multe expoziții de vinuri din Rusia și în acest trimestru; 	<ul style="list-style-type: none"> Confluența intereselor politice cu cele economice; Diminuarea încrederii agenților economici față de piața rusă; RM s-a arătat dispusă să susțină Rusia în negocierile acesteia de aderare la OMC 	-2,0	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Declarațiile Rusiei de o nouă majorare a tarifelor la gazul natural importat; 	<ul style="list-style-type: none"> Aplicarea strategiei de business a Gazpromului în „vecinătatea apropiată”; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșteri ale prețurilor pentru menaje și în unele sectoare ale economiei; Reducerea bunăstării gospodăriilor casnice; Recesiunea în unele ramuri industriale; 	<ul style="list-style-type: none"> Pe termen scurt: Instalarea contoarelor individuale și magistrale; Pe termen lung: diversificarea importatorilor și reducerea caracterului energofag al industriei și infrastructurii; 	<ul style="list-style-type: none"> Inexistența unui acord pe termen lung la importul gazelor naturale; Implicarea tot mai insistentă a Rusiei în managementul din sectorul energetic moldovenesc; 		
Politica comercială	<ul style="list-style-type: none"> Modificări la Legea cu privire la tariful vamal; Aplicarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Încercări diversificare a piețelor de desfacere; Conformarea produselor autohtone la standardele UE 	<ul style="list-style-type: none"> Deocamdată impactul nu a fost sesizabil; Pe termen lung: diversificarea geografică și de asortiment a exporturilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Susținerea acordată din partea organizațiilor internaționale; Dorința producătorilor și exportatorilor să identifice noi piețe de desfacere; Implementarea strategiei MSTQ; 	<ul style="list-style-type: none"> Calitatea încă redusă a unor mărfuri exportate nu va permite reorientarea spre alte piețe; Insuficiența resurselor financiare pentru finanțarea unor politici „agresive” de promovare a exporturilor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;
Regimul comercial cu UE	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarea modestă a sistemului GSP+; 	<ul style="list-style-type: none"> Diversitatea redusă a produselor moldovenești destinate exportului; Unele bariere netarifare din partea UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Deocamdată isesizabil; Majorarea cotei exporturilor care cad sub incidența preferințelor comerciale; 	<ul style="list-style-type: none"> Redirecționarea geografică a exporturilor; Desfășurarea a câteva forumuri de afaceri (Marea Britanie, România); 	<ul style="list-style-type: none"> Agenții economici nu sînt suficient de informați; Numărul redus de contacte de afaceri cu UE; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Continuarea tratativilor cu privire la acordarea PCA 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea obținerii unui acces liber pe piața UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Economii fiscale mai mari; Sporirea competitivității prin preț; 	<ul style="list-style-type: none"> Deschiderea demonstrată de UE; Activitatea intensă a diplomației moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Calitatea redusă a mărfurilor moldovenești; Lipsa contactelor de afaceri cu UE; 		

7. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma dreptului comercial

În domeniul dreptului comercial în trimestrul 3 au fost înregistrate câteva evoluții relevante din perspectiva PAUERM. Parlamentul a aprobat modificări și completări importante la Legea insolvenței, care au fost cerute și de FMI. Modificările precizează scopul Legii și elimină o serie de noțiuni, aplicarea cărora anterior a trezit nemulțămirea instituțiilor financiare internaționale și ale unor companii private locale pe motiv că generau indisciplină fiscală și afecta libera competiție. Un lucru foarte important este că insolvența de acum încolo va putea fi soluționată numai în instanța judiciară, renunțându-se la procesele extrajudiciare care sînt considerate inefficiente și frecvent injuste. De asemenea, a fost modificată și Legea cu privire la întreprinderea de stat. Cele mai importante modificări țin de procedura de constituire a întreprinderii, alegerea organelor de conducere și repartizarea profitului. Modificările sînt menite să creeze constrîngeri bugetare mai severe pentru a îmbunătăți disciplina fiscală în sectorul întreprinderilor publice și a le deprinde pe acestea să activeze conform rigorilor economiei de piață.

Reforma regulatorie

A fost aprobată legea cu privire la susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Legea precizează criteriile de calificare a întreprinderilor, principiile politicii de stat în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii și prevede crearea unei organizații (pe lângă Ministerul Economiei și Comerțului) pentru implementarea politicii de stat în acest domeniu.

La 11 august a intrat în vigoare și Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător. Cea mai esențială prevedere a legii este stabilirea principiilor de bază de reglementare a activității de întreprinzător:

- a) previzibilitatea reglementării activității de întreprinzător;
- b) transparența decizională și transparența reglementării activității de întreprinzător;
- c) analiza impactului de reglementare;
- d) reglementarea materială și procedurală a inițierii, desfășurării și lichidării afacerii prin acte legislative;
- e) echitabilitatea (proporționalitatea) în raporturile dintre stat și întreprinzător.

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător actele normative ale administrației publice centrale și ale altor autorități administrative urmează să fie aduse în concordanță cu prevederile prezentei legi.

Concurența

Autorii din nou constată absența oricărui progres semnificativ în domeniul protecției concurenței. Constituirea efectivă a Agenției Naționale de Protecție a Concurenței este tergiversată. Libera concurență în continuare a fost limitată de acțiuni ale Guvernului și Parlamentului prin care unor întreprinderi de stat le-au fost iertate datoriile fiscale mari, avantajîndu-le indirect în raport cu concurenții lor din sfera privată.

Privatizarea

În mai 2006 Agenția de Privatizare a anunțat concursuri de privatizare a două companii cu capital predominant de stat (Uzina biochimică din Bălți, 74,7% din acțiuni și operatorul turistic Moldova-Tur, 83,3% din acțiuni). Ambele obiective au mai fost anterior expuse la concursuri de privatizare, dar în ambele cazuri contractele încheiate au fost reziliate de guvern. Trimestrul 3 a fost marcat de lipsa de transparență în procedura de privatizare a operatorului turistic Moldova-Tur.

Serviciul vamal

După cum a fost menționat în Euromonitor 3, Sistemului Vamal formal i-au fost transferate competențele în domeniul certificării originii mărfurilor destinate exporturilor în țările UE. De la 1 iulie 2006 Serviciul Vamal a început să elibereze certificatele de origine. Pentru exercitarea acestor funcții, statele Serviciului Vamal au fost completate cu câteva zeci de colaboratori care au fost instruiți în domeniu, iar în cadrul fiecărei secții vamale teritoriale au fost create unități specializate în eliberarea certificatelor de origine. Dotarea Serviciului Vamal cu competențe în domeniul certificării originii mărfurilor a permis simplificarea și accelerarea procedurii de export cu destinația UE.

Grila de monitorizare 7. Climatul de afaceri

Indicatori / Domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	<ul style="list-style-type: none"> • Modificarea legii cu privire la insolabilitate; 	<ul style="list-style-type: none"> • Parte componentă a reformei regulatorii; • Recomandări FMI; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporirea eficienței procedurilor de insolabilitate; 	<ul style="list-style-type: none"> • Modificarea programului de privatizare; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezistența birocratică și unele interese corporative; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Estimările autorilor
	<ul style="list-style-type: none"> • Modificarea legii cu privire la întreprinderea de stat 	<ul style="list-style-type: none"> • Parte componentă a reformei regulatorii; • Recomandări FMI; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporirea eficienței sectorului economiei publice. • Respectarea mai bună a liberei concurențe; 	<ul style="list-style-type: none"> • Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezistența opusă de unii directori de întreprinderi de stat. 		
Reforma regulatorie	<ul style="list-style-type: none"> • Votarea Legii cu privire la principiile de bază și mecanismul de reglementare a activității de întreprinzător; 	<ul style="list-style-type: none"> • Necesitatea de înnoire a cadrului de reglementare; • Continuarea reformei începute în 2005; 	<ul style="list-style-type: none"> • Legiferarea unor principii favorabile businessului (stabilitatea, transparența cadrului regulatoriu, etc.); 	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectele de consolidare a sectorului privat susținute de instituțiile internaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezistența opusă de instituțiile și autoritățile centrale vizate; 	+2,0	<ul style="list-style-type: none"> • Estimările autorilor
Concurența	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă de progres în constituirea ANPC; 	<ul style="list-style-type: none"> • Interese ascunse și presiuni corporative asupra executivului; 	<ul style="list-style-type: none"> • Continuă practicile de concurență neloială; 	<ul style="list-style-type: none"> • Asumarea de către Guvern a obligațiilor de reforme structurale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Dependența efectivă a altor agenții regulatorii de Guvern; 	0	<ul style="list-style-type: none"> • Estimările autorilor
Serviciul Vamal	<ul style="list-style-type: none"> • Transmiterea efectivă a competențelor de certificare a originii mărfurilor către SV; 	<ul style="list-style-type: none"> • Condițiile impuse de UE; • Dotarea Serviciului vamal cu personal instruit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitarea negocierii unui regim comercial liber asimetric cu UE; • Simplificarea și accelerarea tranzacțiilor de export spre UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Existența unei necesități politice de reformă; • Suportul financiar acordat de unii donatori. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa experienței și resurselor umane necesare. 	1,0	<ul style="list-style-type: none"> • Estimările autorilor

8. CONTROLUL FRONTIEREI

Implementarea conceptului cu privire la controlul frontierei din 4 decembrie 2003

Adoptarea Legii Serviciul Grăniceri întârzie. În pofida Planului de Priorități al MAEIE și Planului Legislativ al Parlamentului Republicii Moldova, Legea respectivă pînă acum nu a fost adoptată. Proiectul inițial se află în procesul de reavizare în legătură cu recomandările făcute de experții UE. În comparație cu trimestrul precedent progrese semnificative nu se observă.

Progres limitat se observă și în cazul Concepției pazei frontierei de stat, dar aceasta, conform Planului Legislativ, urmează a fi adoptată abia în ultimul trimestru al 2006.

Intensificarea cooperării dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei și cu țările-vecine

Progresele la acest capitol sînt mult mai semnificative, nu în ultimul rînd grație implicării active a Uniunii Europene. Activitatea Misiunii de Asistență la Frontieră continuă să joace un rol major în îmbunătățirea managementului frontierei. Astfel, ultimul raport al Misiunii menționează o cooperarea tot mai bună între serviciile de grăniceri ucraineni și moldoveni și soluționarea unor probleme structurale și informaționale, menționate în raportul Misiunii din mai a.c. (vezi Euromonitor, 3).

Pentru o acoperire mai bună a fost decisă deschiderea unor noi oficii de cîmp a Misiunii la Odesa (pentru monitorizarea mai amplă a porturilor Odesa și Ilicevsk) și la Chișinău (frontieră internă între regiunea Transnistreană și restul Republicii Moldova). Totodată, Consiliul Coordonator a aprobat prima tranșă de €3.3 mln. a proiectului BOMMOLUK (îmbunătățirea controlului la frontiera moldo-ucraineană), finanțat de UE și care are un buget total de 9 mln. euro. Proiectul va oferi, printre altele, utilaj și instruire specială serviciilor specializate din Republica Moldova și Ucraina.

Conform datelor Misiunii, în jur 15 echipe mobile interdepartamentale și 7 puncte de control temporare sînt furnizate zi de zi ca o componentă a operațiunii comune. Aceste echipe și puncte includ personalul compus de grăniceri, vameși, poliția și poliția rutieră, servicii de securitate și fiscul. Aceasta a rezultat în sporire cu 40% a persoanelor cărora li s-au refuzat trecerea frontierei (demonstrînd un control mai riguros asupra frontierei) și număr crescînd al contrabandei oprite de echipele comune. Un efect pozitiv indirect al noului regim vamal este și creșterea numărului de întreprinderi transnistrene înregistrate la Chișinău.

În trimestrul III se organizează un șir de de traininguri pentru sporirea eficienței operațiunilor Misiunii. Cu asistența MAF au fost organizate training-uri dedicate metodelor de falsificare a actelor și măsurile de depistare a acestora, traficul de mașini și funcționarea echipelor mobile. Chestiuni prioritare abordate în cadrul acestui training țineau de coordonare și cooperarea în implementarea în vederea asigurării schimbului de informații între agențiile implicate la nivel național și internațional.

Continuă implementarea Planului de măsuri privind dezvoltarea cooperării între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră Române (vezi, Euromonitor 3). Prioritatea în trimestrul III au constituit problemele ce țin de combaterea emigrației ilegale, contrabandei, etc.

Pe trendul ascendent se află și cooperarea cu serviciile și agențiile frontaliere din alte țări. Astfel, la 7 august s-au desfășurat exerciții comune cu chinologi ai Serviciului de Pază de Stat al Republicii Letonia. Aceste exerciții comune vor continua și în viitor. În urma vizitei Directorului Serviciului Pazei de Stat al Republicii Letone, Gunars Daboliņš, a fost prelungit Protocolul de cooperare între ambele servicii. Sînt înregistrate progrese și în demarcarea frontierei moldo-ucrainene. Conform datelor Serviciului Grăniceri din Republica Moldova, de la începutul 2006, a fost demarcată linia frontierei de stat moldo-ucrainene în teren pe sectoarele de nord și de sud pe o lungime de 450 km și au fost instalate 390 semne de frontieră, și procesul continuă.

Continuarea procesului Soderkoping

Pe 7-8 septembrie 2006 la Minsk, Belarus s-a desfășurat atelier tematic „Întîlnirea regională a Managerilor Facilităților pentru Solicitanți de Azil” la care a participat și Republica Moldova. Atelierul a fost organizat de Comisia Europeană, Consiliul Suedez pentru Migrațiune, Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați, și Organizația Internațională pentru Migrație. Discuțiile s-au axat în mod principal pe următoarele teme: ultimele evoluții în UE în acest domeniu; aspectele practice de primire a migranților fără acte; schimb de între state noile membre ale UE și Belarus, Moldova și Ucraina privind cooperarea în chestiunile legate de primire a migranților. Atelierul a demonstrat necesitatea consolidării relațiilor și schimbului de experiență în procesul de reformare între serviciile de azil a țărilor din vestul CSI și cele baltice. O vizită a managerilor Centrelor pentru refugiați din Belarus, Moldova și Ucraina vor efectua o vizită de studiu în Letonia/Lituania pînă la sfîrșitul anului curent.

Grila de monitorizare 8. Controlul frontierei

Indicatori / domenii	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Riscuri pe termen scurt și mediu	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Cooperarea cu țările vecine în managementul frontierei	<ul style="list-style-type: none"> Progrese în securizarea frontierei de est și vest; 	<ul style="list-style-type: none"> MAF, autoritățile de resort din Ucraina și Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea semnificativă a comerțului ilegal și numărul general de infracțiuni înregistrate pe segmentul transnistrean al frontierei de est; Sporirea numărului de întreprinderi transnistrene înregistrate la Chișinău; 	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea controlului asupra frontierei prin extinderea acoperirii prin instituirea a 2 oficii de câmp noi; 	<ul style="list-style-type: none"> Poziția mai puțin fermă a autorităților ucrainene în contextul noului regim vamal și pedalarea Protocolului de Tranzit de către autoritățile Federației Ruse; 	+1	Comisia Europeană, MAEIE a Republicii Moldova, Parlamentul Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri din Republica Moldova, Secretariatul Soderkoping (Kiev, Ucraina)
	<ul style="list-style-type: none"> Intensificarea cooperării între agențiile de frontieră din Europa Centrală și de Est; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile statelor respective; 	<ul style="list-style-type: none"> Control mai bun al frontierei moldo-române și schimb de informații regulat; 	<ul style="list-style-type: none"> Aderarea României la Uniunea Europeană 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 		
Modernizarea serviciului de grăniceri	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarii Serviciului de Grăniceri participă la o serie de seminare organizate de MAF și alți actori interesați; 	<ul style="list-style-type: none"> MAF, Servicii Grăniceri din Moldova și Ucraina, Letonia; 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea unei baze comune de cooperare și promovarea standardelor europene în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Sporirea continuă a gradului de implicare a MAF; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	0	Aceleași în afara Secretariatului Soderkoping
	<ul style="list-style-type: none"> Stagnarea modificării cadrului legislativ pentru modernizarea Serviciului de Grăniceri; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Încetinirea procesului de modernizare a Serviciului Grăniceri; 	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea noului cadru regulatoriu; 	<ul style="list-style-type: none"> Stagnarea continuă a procesului; 		

9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Evoluția fenomenului

Datele programului „Anti-trafficking” al Misiunii OSCE în Republica Moldova arată că în țară activează cca 300 de ONG-uri care au proiecte de prevenire a traficului de ființe umane. Alți experți naționali, cât și internaționali³⁸, care s-au întrunit în cadrul Clubului de presă la începutul lunii septembrie, au declarat că fenomenul traficului de ființe umane în Moldova este în proces de stagnare. Statistica Centrului pentru prevenire și combaterea traficului de persoane al Ministerului Afacerilor Interne³⁹ arată că în cele 8 luni ale a.c. au fost depistate 23 filiere de traficanți care provin din Moldova și 57 de infracțiuni cu trafic de copii, majoritatea infracțiunilor fiind comise în perioada anilor 2003-2005. Potrivit unor experți în domeniu în ultimul timp se observă un fenomen paradoxal. Spre exemplu, dacă în anii precedenți victimele traficului erau persoane care proveneau din familii social-vulnerabile, actualmente se înregistrează mai multe cazuri în care victima provine din familii cu o situație materială bună. Această tendință vorbește despre faptul că potențialele victime nu pleacă pentru că nu au un loc de muncă în Republica Moldova, dar caută să migreze, fie și ilegal, în alte țări pentru un alt nivel de remunerare sau să-și satisfacă standarde mai înalte de viață. Totodată, acest fenomen este greu de depistat deoarece traficanții schimbă foarte repede metodele și țările de destinație. Se înregistrează tot mai multe cazuri când persoanele ce urmăresc venituri de pe urma TFU își implică în această „afacere” propriile rude.

În același timp, potrivit rezultatelor campaniei sociale „Și mie îmi pasă” inițiată de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada" în perioada noiembrie 2005-iunie 2006, în Moldova a fost înregistrată o creștere numerică a traficului de ființe umane. Totuși s-a înregistrat o scădere procentuală a cazurilor de trafic cu femei – de la 95% la 81%, în timp ce numărul cazurilor de trafic cu bărbați a crescut de la 5% la 19%. În perioada desfășurării campaniei numărul de femei traficate a crescut de 3 ori, pe când numărul cazurilor de trafic cu bărbați și minori s-a majorat de 12 și, respectiv, 9 ori. Acest studiu de cercetare, care a cuprins 62 localități ale țării, arată că problema traficului este percepută drept una gravă de contingentul cu vârsta 30 -39 de ani (80,6%), dintre care 79,4% le constituie populația cu studii superioare. Peste 90% din respondenți au fost de acord că victimele traficului au nevoie stringentă de asistență și ajutor atât din partea statului, cât și din partea comunității din care fac parte.

Coordonarea acțiunilor

Potrivit unui raport al Centrului pentru prevenirea traficului de femei (CPTF) în perioada mai 2003-iunie 2006 au fost repatriați în țară 137 de cetățeni moldoveni care au fost traficați peste hotare. Aceste acțiuni s-au datorat în mare parte proiectului implementat de Asociația femeilor de carieră juridică din Republica Moldova, proiect finanțat de către Departamentul de Stat al SUA și coordonat de PNUD Moldova. Grație acordării asistenței juridice, în 91 de cazuri dintre cele 137 au fost deschise procese penale, 81 dintre ele fiind deja soluționate. Din numărul total de procese penale la care au participat juriștii CPTF au fost reprezentate 269 de victime ale traficului de ființe umane. Dintre acestea, 82% au fost femei cu o vîrstă medie de 20 de ani. Potrivit estimărilor, fiecare a 3-a victimă a fost amenințată sau supusă violenței pentru a o obliga să se prostitueze, fiecare a 2-a persoană a fost racolată fiind vulnerabilă din cauza lipsei unui loc de muncă sau a unui salariu decent. Practic, fiecare victimă a fost înșelată, prin promisiuni, pentru obținerea consimțământului de a fi transportată peste hotare.

Totodată, experții au constatat ca urmare a analizei declarațiilor victimelor, depuse în timpul urmăririi penale și în fața instanței judiciare, 68% din acestea au fost traficate în scopul exploatării sexuale, 30% dintre victime – trimise la munci forțate și 2% – în scopul prelevării de organe pentru transplant. Au fost înregistrate tot mai multe cazuri potrivit cărora copiii victimelor traficului de ființe umane devin, la rîndul lor, victime. Potențiale victime sînt și copiii din familiile de risc și ai căror părinți au plecat la munci în străinătate. În mare parte, copiii devin victime ale traficanților pentru a fi exploatați sexual în Turcia, Rusia, Emiratele Arabe Unite, în țările balcanice și Italia, sînt duși la muncă forțată în Rusia și Ucraina și siliți să cerșească în Rusia, Ucraina, Polonia, Cehia etc. În 38% din cazurile de racolare, între victimă și traficant existau legături de prietenie sau de rudenie. De menționat că 60% dintre traficanți sînt femei care au fost victime ale traficului și acum racolează, la rîndul lor, alte victime. Pe de altă parte, 86% dintre traficanți sînt cetățeni moldoveni, restul fiind din Turcia, Federația Rusă, Israel și din alte țări.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

Un studiu făcut public în T3'2006 de către Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada" arată că peste 70% din populația Republicii Moldova consideră că problema traficului de ființe umane necesită o soluționare urgentă. Datele studiului mai arată că cele mai tolerante față de victimele traficului sînt femeile (75,7%). O atitudine mai puțin tolerantă față de aceste persoane o are populația din mediul rural (15,8%) și cea cu studii generale și profesionale (18%). Totodată, 90% dintre femeile care au fost supuse traficului de ființe umane nu spun celor apropiați despre suferințele prin care au trecut, fapt ce le afectează grav sănătatea din punct de vedere psihologic. Marea majoritate a persoanelor care au devenit victime ale acestui fenomen sînt supuse pe parcursul întregii vieți stresului post-traumatic, iar în cazul în care ele refuză să discute cu cineva despre această experiență dură, starea de sănătate se agravează pînă la boli de epilepsie sau schizofrenie. Majoritatea femeilor racolate se integrează cu

³⁸ La Strada, Winrock International, Catholic Relief Services, Consorțiul Italian pentru Solidaritate, Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane, Centrului de Prevenire a Traficului de Femei etc.

³⁹ www.mai.md

dificultate în societate, ceea ce le izolează și mai mult de comunitate, iar datele Centrului "La Strada" spun că 70% dintre moldovențele care au fost supuse traficului de ființe umane, odată cu revenirea în țară, sînt respinse de către societate.

În T3'2006 Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în parteneriat cu Programul „Migrant”, a organizat mai multe cursuri de instruire a angajaților din cadrul Misiunilor Diplomatice ale Republicii Moldova, cursuri dedicate asistenței victimelor traficului de ființe umane. Tot în această perioadă, bisericile confesiunilor majoritare din Republica Moldova și-au anunțat intenția de a crea Coaliția Inter-confesională pentru prevenirea traficului de persoane. Se preconizează implementarea un proiect amplu cu implicarea instituțiilor religioase în prevenirea și combaterea TFU. Scopul primordial al programului este de a sensibiliza preoții cu privire la riscurile TFU, de a cultiva o atitudine tolerantă față de victime în comunitatea laică și bisericească și de a implica clericii în promovarea mesajelor de prevenire a TFU. În acest sens, reprezentanții bisericilor vor fi instruiți în cadrul a cca 40 de seminare regionale de informare și 4 foruri preparatorii pentru acțiuni comunitare. În cadrul acțiunilor va fi elaborată o compilație de predici și reeditat ghidul "Prevenirea traficului de ființe umane prin activități pastorale și didactice" și finanțat un program de mini-granturi pentru realizarea activităților de prevenire a traficului de ființe umane la nivel comunitar de către instituțiile religioase. Proiectul va fi implementat de OIM în colaborare cu Programul de Parteneriat pentru Moldova a Consiliului Mondial al Bisericilor, în care sînt aliate Biserica Ortodoxă din Moldova (Mitropolia Moldovei și Mitropolia Basarabiei), Biserica Romano-catolică, Uniunea Bisericilor Creștine Evanghelice, Baptiste și Biserica Evanghelică Luterană din Moldova.

Combaterea fenomenului

În primele opt luni ale anului curent, MAI al Republicii Moldova a înregistrat un total de 296 cazuri de trafic de ființe umane, 257 din ele fiind descoperite. Pe durata perioadei de analiză organele de drept au descoperit și anihilat mai multe grupări care aveau ca scop traficul de ființe umane⁴⁰. Spre exemplu, acestea au curmat activitatea unor traficanți de persoane care racolau bătrîni, femei și copii pentru cerșit în Ucraina și Polonia⁴¹. În același timp, au fost reținute cîteva persoane care sub pretextul angajării la muncă peste hotare prin abuz de încredere și înșelăciune însușeau de la cei ce le cădeau pradă sume foarte mari de bani. Acestea aveau oferte foarte tentante și promiteau victimelor un loc de muncă în statele din spațiul Schengen cu un salariu de 700-1000 de euro lunar, în schimbul unei sume de bani de la 1000 la 2000 USD, în dependență de posibilitățile fiecăruia în parte. Numărul victimelor este de la zeci la cîteva sute de persoane. În același timp, unele mijloace de informare în masă nu exclud faptul că în săvârșirea unor infracțiuni ar putea fi implicate și unele persoane angajate în structurile de forță⁴².

Reprezentanți ai secției de combatere a traficului de ființe umane din cadrul Procuraturii Generale au declarat că motivul care tergiversează depistarea traficantilor este tocmai faptul că persoanele traficate nu depun mărturii împotriva traficantilor sau chiar dacă fac acest lucru, după o perioadă scurtă își retrag cererile. Potrivit datelor Procuraturii, pe parcursul anului 2006 au fost private de libertate 29 de persoane învinuite de organizarea traficului de ființe umane. Categoria cea mai vulnerabilă la traficare rămîn persoanele tinere, cu vîrsta cuprinsă între 18 și 30 ani. Cele mai multe victime sînt traficate în Turcia, Polonia, Emiratele Arabe Unite, Rusia, Israel, Ucraina, Kosovo, Grecia și Austria.

⁴⁰ Ministerul Afacerilor interne, www.mai.md.

⁴¹ Potrivit datelor MAI, doi minori, în vîrstă de șase și respectiv, 10 ani, din raionul Orhei, împreună cu mama lor au fost maltratați și impuși să cerșească pe străzile Varșoviei (Polonia) de soții Vasile și Vera Arap, reținuți în luna iulie a.c. sub acuzația de trafic ilicit de copii și femei. Timp de doi ani, aceste persoane ieșeau în stradă pentru a cerși și aduceau „stăpînilor” pînă la 500 USD zilnic. Victimele au fost readuse în țară.

⁴² Infotag, 18 august 2006.

Grila de monitorizare 9. Combaterea traficului de ființe umane

Indicatori domenii /	Evoluții în T3-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Evoluția fenomenului TFU	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane traficate (în particular copii); Au fost identificate noi forme de practicare a TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Situația social-economică precară; Lipsa locurilor de muncă (bine remunerate); Persistența corupției (Raport al CoE); Procedurile birocratice și foarte dificile de obținere a vizelor pentru străinătate; Motive suplimentare de câștig; Diversificarea rețelelor de trafic; 	<ul style="list-style-type: none"> Polarizarea societății; Abandonul copiilor; Creșterea infracționalității în rândurile adulților; Creșterea cazurilor de corupție printre angajații structurilor abilitate în combaterea acestui fenomen; Încasarea unor venituri dubioase; 	<ul style="list-style-type: none"> Implicarea tot mai vastă a organizațiilor internaționale (OSCE, Winrock International, Catholic Relief Services); Sensibilizarea acestora despre efectele negative ale TFU; Nepăsarea autorităților în combaterea formelor de TFU; Neglijența persoanelor care cad victime fenomenului; 	<ul style="list-style-type: none"> Implicarea încă redusă a factorilor de decizie; Reticența opiniei publice de a sensibiliza mai agresiv societatea despre consecințele pe care le comportă fenomenul; Lipsa rezultatelor negocierilor de facilitare a obținerii vizelor; Prezența formelor de corupție practic în toate sferile vieții publice; Activitatea nesatisfăcătoare a autorităților în domeniul contractării legale a forței de muncă; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările experților; Mass-media; Estimările experților; Mass-media; Rapoarte ONG;
Coordonarea acțiunilor	<ul style="list-style-type: none"> S-au înregistrat anumite evoluții pozitive; 	<ul style="list-style-type: none"> O mai bună coordonare între organele de drept și organizațiile specializate și de asistență a TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane care au căzut sub incidența legii și condamnate; Societatea devine mai receptivă la TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Absența unui sistem unic de evidență; Organizațiile din provincie sînt mai inerte; 	<ul style="list-style-type: none"> Evidența TFU este greu de realizat în lipsa unei coordonări strînse și în afara oricărui interese; Nu există un sistem de colaborare (Regulament); 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările experților;
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	<ul style="list-style-type: none"> Acțiunile în această direcție au evoluat modest; 	<ul style="list-style-type: none"> O bună parte din populație rămîne încă indiferentă față de acest fenomen; Nivelul de informare și sensibilizare a populației a fost mai ridicat; 	<ul style="list-style-type: none"> Deocamdată impactul nu a fost sesizabil; Pe termen mediu și lung: populația ar putea fi mai receptivă și precută; 	<ul style="list-style-type: none"> Suștinerea acordată din partea organizațiilor internaționale; Doriința actorilor locali de a se implica tot mai insistent în prevenirea fenomenului; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa unui sistem de colectare a datelor; Insuficiența resurselor financiare pentru finanțarea unor acțiuni de prevenire și asistare a TFU; Opinia publică este încă puțin informată despre consecințele fenomenului; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Estimările experților;
Combaterea fenomenului	<ul style="list-style-type: none"> Au fost anihilate mai multe grupări și persoane implicate în TFU 	<ul style="list-style-type: none"> Mobilizarea resurselor umane și financiare; Cooperarea între ONG-urile specializate și organele de drept; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane supuse justiției care au fost implicate în practicarea TFU; Sursele de informare în masă au fost mai receptive la mediatizarea fenomenului; 	<ul style="list-style-type: none"> Victimele TFU sînt mai receptive în colaborarea cu organele de poliție; Desfășurarea a cîteva forumuri de afaceri (Marea Britanie, România); 	<ul style="list-style-type: none"> Nu funcționează comisiile raionale pentru combaterea TFU; Resursele financiare reduse alocate combaterii fenomenului; Fluxul cadrelor în organele de poliție. 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Estimările experților;
	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea cooperării internaționale 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea obținerii unor rezultate mai bune în combaterea TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Experiență acumulată; Sporirea operativității în lansarea unor raiduri de contracarare a TFU ; 	<ul style="list-style-type: none"> Deschiderea demonstrată de structurile de combatere a TFU din regiune; Activitatea intensă a ONG-urilor moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Operativitatea încă redusă a organelor de drept; Insuficiența colaborare cu structurile similare din regiune; 		

10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

Progresul în acest domeniu a fost în mare parte tergiversat de suspansul instituțional rezultat din desființarea Biroului Național pentru Migrațiune. Totuși câteva progrese se palpează în urma Hotărârii Guvernului nr.529. Astfel, împuternicirile fostului BNMI au fost preluate de MEC și MAI. În cadrul MAI este creat Biroul pentru Migrațiune și Azil (directorul încă nu este numit), care se va ocupa de chestiuni legate de vizele și invitațiile, migrația și repatrierea, analiza și informații, și azil și refugiații. Biroul este compus de 3 departamente: Migrație și Repatriere, Cercetare și Strategii, Azil și Refugiați. Chestiuni legate de politici și managementul migrației de muncă au intrat în sfera de responsabilitate a Ministerului Economiei și Comerțului. În acest context, în cadrul MEC au fost create 2 structuri noi: Unitatea pentru Politici pentru Migrația de muncă și Direcția pentru Implementarea Politicilor de Migrație de Muncă ca parte a Agenției Naționale a Forței de Muncă. De menționat că, Unitatea pentru Politici de Migrația de Muncă este preocupată și de evaluarea situației curente a migrației de muncă și elaborarea strategiilor respective în acest context.

Ca urmare acestor restructurări instituționale s-a făcut posibilă relansarea unor proiecte comune cu organizațiile de specialitate și agențiile internaționale de asistență. Actualmente partenerii lucrează asupra ajustării proiectelor adoptate anterior.

Totodată, nu trebuie să trecem cu vederea faptul că desființarea BNMI a cauzat pierderi enorme de timp necesar pentru implementarea acțiunilor prevăzute de PAUERM și plecarea peste hotare a jumătate din personalul calificat din BNMI. Mai general, acest caz a demonstrat o dată în plus că restructurările instituționale care se fac în Moldova de cele mai multe ori nu se bazează pe evaluări sistemice și de funcționalitate, ci mai degrabă din niște motive greu de perceput de experți sau publicul larg.

La calitatea monitorizării proceselor migraționiste va contribui și studiul „Migrația și Remitențele. Moldova 2006” ce va fi pregătit de OIM cu suportul ASDI/SIDA. Studiul respectiv se axează prioritar pe evaluarea tendințelor și fluxurilor migraționiste și a veniturilor remise și va fi definitivat până la sfârșitul anului curent.

Alinierea legislației interne la legislația europeană

Proiectul „Capacity Building for Developing Migration Management Procedures and Migration Policies in the Republic of Moldova” susținut de ASDI/SIDA și implementat de OIM în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova include o componentă privind evaluarea cadrului legislativ actual și de dezvoltare și apropiere acestuia de standardele europene și internaționale. Recomandările experților vor fi prezentate autorităților nu mai devreme de începutul anului viitor.

În afară de aceasta, armonizarea legislației în următoarele domenii va cere abordarea prioritară în viitorul apropiat: politici de viză/călătorie, reședință (intrare/ieșire/ședere), simplificarea regimului de angajare a persoanelor din țările-terțe în câmpul muncii), reunificarea familiilor (detenție/expulzare/deportare/extradare), readmitere.

Planul național de acțiuni pentru politică migrațională și azil

Progrese semnificative la acest capitol nu sînt înregistrate.

Politicile de viză

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene depune eforturi considerabile în domeniul concluderii acordurilor de readmisie și facilitării regimului de vize cu Uniunea Europeană, avînd și un plan de acțiuni în acest sens. Din păcate, cum menționează și mai mulți experți din domeniu, progrese în acest domeniu depind într-o măsură mai mică de autoritățile moldovenești și mai mult de cele de la Bruxelles și statele naționale membre ale UE. La fel și realizarea ideii de creare a unui Centru Informațional Schengen la Chișinău, susținută de Comisarul UE pentru justiție, libertăți și securitate, Franco Frattini, depinde în mare măsură de perseverența Comisiei Europene și bunăvoința statelor membre. La părerea mai multor experți naționali și internaționali facilitarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova poate avea un efect enorm atît asupra promovării imaginii pozitive a UE în Moldova, cît și a spori atracția cetățeniei moldovenești pentru locuitorii regiunii transnistrene.

Grila de monitorizare 10. Managementul migrațiunii

Indicatori / domenii	Factorii de influență	Evoluții în T3-06	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T3-06	Surse utilizate pentru evaluare
Monitorizarea, evaluarea și managementul migrației	<ul style="list-style-type: none"> Interese instituționale „speciale” din cadrul Guvernului; 	<ul style="list-style-type: none"> Tergiversarea procesului de constituire a noului BpMA care preia partea leului a împuternicirilor fostului BNMI; 	<ul style="list-style-type: none"> Incertitudinea în procesul de cooperare în domeniul migrației; Lipsa de abordare strategică în domeniul migrației și de azil; 	<ul style="list-style-type: none"> Clarificarea definitivă a transformărilor structurale în urma desființării BNMI și preluarea funcțiilor sale de MEC și MAI – constituirea BpMA în cadrul MAI; 	<ul style="list-style-type: none"> Tergiversarea eforturilor de monitorizare și evaluare eficientă a fenomenului migrației; 	+0.5	<ul style="list-style-type: none"> Comisia Europeană; Parlamentul Republicii Moldova, MAEIE, OIM; Winrock;
	<ul style="list-style-type: none"> Participarea Republicii Moldova la Programul AENEAS; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile Republicii Moldova, Comisia Europeană; 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesul activ al Comisiei Europene și al diferitor actori din Republica Moldova; 			
Alinierea legislației în domeniul migrației la normele UE	<ul style="list-style-type: none"> Tergiversarea procesului de delegare a împuternicirilor BNMI între MEC și MAI; 	<ul style="list-style-type: none"> Interese instituționale „speciale” din cadrul Guvernului; 	<ul style="list-style-type: none"> Încetinirea ritmurilor de implementare a Proiectului „Capacity Building for Developing Migration Management Procedures and Migration Policies in the Republic of Moldova”; 	<ul style="list-style-type: none"> Clarificarea definitivă a transformărilor structurale în urma desființării BNMI și preluarea funcțiilor sale de MEC și MAI; 		0	<ul style="list-style-type: none"> Aceleași , cu excepția OIM și Winrock;
	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în încheierea acordurilor de readmitere cu statele UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile din Republica Moldova și statele respective; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în managementul emigrației în statele membre ale UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Aceleași; 			

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Marii Britanii. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova, Europa de Sud-est și Comunitatea Statelor Independente. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.